

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

MARS - AVRIL 2021
N° 232

106e ANNIVERSAIRE DU GÉNOCIDE: UNE NOUVELLE MENACE D'EXTERMINATION

Բովանդակություն

- Էջ 4** - Գալուստ Կիլպենկեան հիմնարկության Հայկական Բաժանմունքը կը մեկնարկէ «Նորարար Մշակոյթի Ծրագիր»ը
- Էջ 6** - Մշոյ Սուրբ Կարապետ վանքի դրան ողիսականը
- Էջ 11** - «Վահան»-ս
- Էջ 15** - Հայաստանում ստեղծուելու է երկու նոր արգելոց-թանգարան
- Էջ 19** - 1915-ից մէկ դար անց հայ ժողովուրդը կրկին բախում է մշակութային ցեղասպանության
- Էջ 21** - Նոր հրատարակութիւններ
- Էջ 22** - Ժընեւ և Լեման շրջանի Սուրբ Յակոբ Եկեղեցոյ լուրեր

Sommaire

- P. 2** - 24 avril 1915-2021: Hier comme aujourd'hui la Suisse officielle reste silencieuse sur les crimes contre les Arméniens
- P. 3** - Le Centre Hagop D. Topalian pendant et après la guerre d'Artsakh
- P. 5** - "Armenian Academics in Zurich": Interview avec Shahe Shahinian et Manuk Malkhasyan
- P. 8** - Dr. Jean-Pierre Bernhardt
- P. 9** - Fonds récoltés par la Fondation Armenia en 2020
- P. 13** - Narinée Poladian - Rencontre
- P. 14** - Secteur des TIC en Arménie: Ce qui manque encore dans une perspective européenne
- P. 16** - Rapatriement professionnel: Ils viennent de la Diaspora
- P. 17** - Actions simultanées dans 15 villes pour demander la libération des prisonniers arméniens détenus en Azerbaïdjan
- P. 18** - Investissements partis en fumée dans les territoires cédés à l'Azerbaïdjan
- P. 19** - Vahé Berberian - *Au nom du père et du fils*
- P. 23** - Nouvelles de l'Ecole Topalian
- P. 24** - Nouvelles de l'UAS

C'est le cœur lourd et avec des sentiments mitigés que nous avons commémoré cette année les victimes du génocide de 1915. En effet, la guerre de 44 jours de l'automne dernier avec son terrible bilan de pertes humaines a ravivé notre mémoire collective des horreurs commises contre notre peuple au début du XXe siècle comme si l'histoire se répétait. En ce 24 avril, le mémorial du génocide de Tsitsernakaberd mais aussi le cimetière de Yerablur, où reposent les soldats tués dans la défense de la patrie, ne se sont pas désemplis tout au long de la journée.

Yerablur (Photo crédit: B24.am)

Après la cession de vastes territoires en Artsakh et le transfert de terres communales de la province de Syunik dans le cadre de délimitation des frontières en faveur de l'Azerbaïdjan, ce dernier continue de détenir dans ses prisons plus de 200 prisonniers de guerre arméniens "en les soumettant à des traitements cruels et dégradants ainsi qu'à des tortures" selon un rapport de *Human Rights Watch* publié le 19 mars 2021, ce qui laisse craindre pour la vie de nos compatriotes.

Par ailleurs, les informations relatives à la destruction du patrimoine culturel arménien dans les territoires occupés paraissent régulièrement dans les médias, les exemples les plus marquants étant la destruction de l'église Kanatch Jam à Chouchi et la démolition de l'église Zoravar Surb Astvatatsin près de Mekhakavan. Cela n'a rien d'étonnant puisque le président de l'Union des architectes d'Azerbaïdjan a déclaré en décembre 2020 que toutes les églises arméniennes sur le territoire de l'Artsakh devaient être détruites! Le président Aliiev, quant à lui, a appelé à effacer les inscriptions arméniennes des églises, les jugeant "factices" et attribuant les édifices aux Albanais du Caucase.

Ne s'arrêtant pas après avoir pris le contrôle de vastes territoires en Artsakh, le président Aliiev s'en prend régulièrement à la souveraineté et l'intégrité territoriale de l'Arménie en prétendant que le Zangezur >>>

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

106e ANNIVERSAIRE DU GÉNOCIDE: UNE NOUVELLE MENACE D'EXTERMINATION

»»» (actuellement Syunik) et même Erevan sont des terres historiquement azerbaïdjanaises. Ainsi, le 20 avril 2021, dans une intervention télévisée il a déclaré: *"Si l'Arménie ne laisse pas construire son corridor au Sud de Syunik pour relier l'Azerbaïdjan au Nakhitchevan, nous le ferons par la force. J'avais dit avant et pendant la guerre qu'ils devraient quitter notre terre de leur propre gré sinon nous les expulserions, et c'est arrivé. La même chose se produira avec le couloir de Zangezur"*. Les actes de provocation de ces derniers temps commis par l'armée azerbaïdjanaise contre les villages frontaliers de Syunik, ne sont-ils pas les prémices de la mise en exécution imminente de ces menaces?

D'autre part, le discours de haine contre l'Arménie et les Arméniens a atteint son paroxysme le 12 avril dernier avec l'inauguration à Bakou par le président Aliiev du "Parc des trophées militaires". Dans ce musée de l'horreur, gratuit pour les enfants, sont exposés des mannequins en cire grotesques représentant les soldats arméniens dans une mise en scène humiliante et déshumanisante. Le visiteur est invité à contempler le butin de guerre: des chars détruits, des restes de missiles et surtout des dizaines de casques de soldats arméniens tués pendant la guerre ...

Dans ce contexte après-guerre, on peut voir se profiler à l'horizon une réelle menace d'extermination de la part du tandem turco-azéri qui ne cache pas ses intentions génocidaires. De ce fait, la déclaration du président américain Joe Biden à l'occasion de la journée de commémoration du 24 avril utilisant pour la première fois le mot "génocide" a certes été accueillie avec satisfaction mais sans euphorie par les Arméniens.

Face aux bouleversements géopolitiques importants qui sont en train de se produire dans la région, l'État arménien est à la croisée des intérêts des grandes puissances avec peu de moyens d'influencer le processus. La classe politique d'Arménie sera-t-elle capable de faire preuve de sagesse et de maturité politique adaptées à la situation complexe dans laquelle l'Arménie et l'Artsakh se sont trouvés après la guerre? N'est-il pas temps de laisser de côté les conflits internes et de concentrer toutes les ressources en Arménie et dans la diaspora afin de prévenir l'anéantissement du peuple arménien? ■

M.S.

24 AVRIL 1915-2021: HIER COMME AUJOURD'HUI, LA SUISSE OFFICIELLE RESTE SILENCIEUSE SUR LES CRIMES CONTRE LES ARMÉNIENS

Dans un communiqué de presse diffusé le 24 avril 2021, la Communauté Arménienne de Suisse a fait part de sa consternation provoquée par le *"silence délibéré des autorités suisses face aux crimes commis contre le peuple arménien, hier comme aujourd'hui."*

Le communiqué évoque l'idéologie de haine à l'origine du génocide de 1915 qui demeure intacte depuis plus de cent ans, Ankara s'obstinant de nier ce crime et s'unissant à Bakou dans l'incitation à la haine contre les Arméniens. Cependant, le Gouvernement suisse *"évite de condamner l'Azerbaïdjan pour ses violations du droit international, alors que les responsabilités de Bakou ont été confirmées par plusieurs gouvernements étrangers et instances internationales. Contrairement aux élans de solidarité cent fois renouvelés par la population suisse, le silence de ses autorités sur les crimes commis aujourd'hui contre les Arméniens se présente comme une parfaite continuité de leur même silence lors du Médz Yéghèrn de 1915."*

Selon le communiqué, *"le Conseil fédéral semble préférer la préservation d'intérêts économiques à la défense de la dignité humaine lorsqu'il refuse de condamner les responsables des crimes commis. Cette attitude, la même que pour les réponses du Collège gouvernemental au Postulat 20.4464 Sommaruga et à l'interpellation 20.4650 Müller-Altmett concernant le rôle de la compagnie pétrolière étatique azerbaïdjanaise SOCAR dans le financement de la guerre lancée contre le Haut-Karabagh le 27 septembre dernier, montre que le Conseil fédéral applique une politique de deux poids deux mesures, à la limite du cynisme, à l'égard des crimes commis contre les Arméniens, qui restent ainsi seuls à affronter ces États criminels."*

Loin de se décourager, et encore moins de tolérer le silence injustifiable des autorités, la Communauté Arménienne de Suisse dénonce ce comportement, peu digne d'un État porte-drapeau du droit international humanitaire. Ce d'autant que, dans le passé récent, la Suisse ne s'est pas retranchée derrière l'opportunisme de ses intérêts économiques pour condamner d'autres crimes contre l'humanité." ■

ԱՐԶԱԿԱՆԿ ARTZAKANK - ECHO

58, rue de la Terrassière - CH-1207 GENEVE
Tél. +41(0)78 892 93 31 - artzakank@yahoo.com
Responsable de publication: Maral Simsar
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.- (6 numéros)
CCP 12-17302-9 - IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Nettoyages

Tél. +41(0)22 785 01 85

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
1217 MEYRIN
Fax +41(0)22 980 02 37
E-mail big-net@big-net.ch

www.big-net.ch

LE CENTRE HAGOP D. TOPALIAN PENDANT ET APRÈS LA GUERRE D'ARTSAKH

La communauté arménienne de Suisse, comme tant d'autres à travers le monde, a été très active pendant la guerre de 44 jours et les mois suivants dans la collecte et l'envoi de fonds et d'aide humanitaire en Arménie. Le Centre arménien de Troinex a joué un rôle central dans la coordination logistique d'une partie importante des opérations et actions entreprises à ce titre. Il est ainsi devenu une ruche bourdonnante d'activités très intenses qui se sont caractérisées par la créativité, l'ingéniosité et le dévouement continu d'un grand nombre de personnes envers le peuple d'Artsakh.

"Cette période a été marquée par une mobilisation exemplaire de notre communauté" dit Julieta Toruslu, coordinatrice responsable du Centre.

"Au début, une campagne téléphonique de collecte de dons y a été organisée par le Comité Suisse du Fonds Arménie. Elle a réuni pendant trois semaines une cin-

quantaine de personnes de toutes les régions linguistiques de Suisse. J'aimerais ajouter que j'ai reçu plusieurs appels téléphoniques spontanés des Suisses qui voulaient contribuer à une éventuelle levée de fonds. C'était très touchant ...

Les préparatifs des différentes manifestations, organisées par l'ensemble de notre communauté pendant les mois d'octobre et de novembre 2020 se sont également déroulés au Centre. C'est ici que les réunions d'organisation ont eu lieu ainsi que la fabrication des pancartes et la préparation des drapeaux" ajoute t-elle.

Tout de suite après le déclenchement de la guerre, une collecte de matériel médical et de vêtements chauds a été lancée dans toute la Suisse, mais aussi en France voisine. Ce matériel a d'abord été déposé au Centre de Troinex avant d'être trié et emballé par de nombreux bénévoles. Ainsi, en décembre 2020, une

vingtaine de palettes ont pu être acheminées en Arménie via la France avec l'aide de la Fondation Aznavour.

A noter que dans le but de faciliter la collecte du matériel médical en Suisse une association de médecins (AGEHK) a été créée sous l'égide des docteurs Irène Nigolian, Haig Nigolian et Maral Sahil.

En France voisine, la collecte a été coordonnée par Hasmik Poladian conjointement avec d'autres personnes.

Les fins de semaine du mois de novembre 2020 furent particulièrement animées. Les ventes humanitaires au profit d'Artsakh et d'Arménie, initiées par l'association BAF (*Building an Alternative Future*) et soutenues par un groupe de femmes de la communauté, ont attiré beaucoup de monde. Grâce aux ventes du vide grenier, de la pâtisserie et des produits BAF, organisées respectivement par Talin Ghouchian, Natali Doudak et Julieta Toruslu, CHF 28'670 ont été récoltés.

S'agissant de l'affectation des fonds, Julieta explique: *"CHF 16'050 ont été versés sur le compte de la Fondation Armenia, dont CHF 10'000 en faveur des projets humanitaires réalisés par Raffi Garibian à savoir, aide aux réfugiés d'Artsakh dans le village d'Ujan et à Vanadzor et aide médicale à Stepanakert, le reste étant attribué au projet de retour d'une famille en Artsakh. CHF 4'728 ont été transférés au Comité Suisse du Fonds Arménie. CHF 4'500 ont été affectés aux projets humanitaires en cours suivis par Lerna Bagdjian, CHF 1'400 aux Scouts d'Erevan pour l'achat de cadeaux de Noël Made in Armenia pour les enfants d'Artsakh (Artsakh Christmas, Gift of Hope). CHF 1'000 ont été distribués à dix familles démunies et CHF 1'000 à la famille Chobanyan, dans le cadre d'un projet de BAF interrompu par la guerre (le chef de la famille étant gravement blessé et l'épouse s'occupant des familles déplacées d'Artsakh).*

Julieta ajoute qu'il n'est pas possible de citer toutes les personnes qui ont contribué à la réussite de ces ventes mais qu'elle tient à souligner la présence permanente des deux adolescentes Paulina et Luciné Doudak, qui ont assumé ces cinq week-ends les différents stands. Elle remercie également Vatché Markoussian pour son aide à la mise en place des stands et aux nombreuses personnes qui ont préparé les mets à vendre.

L'association BAF, quant à elle, a continué ses ventes humanitaires grâce auxquelles elle a pu verser CHF 9'455 supplémentaires à la Fondation Armenia pour le projet de retour d'une famille en Artsakh. Outre les produits BAF, l'association a bénéficié de l'aide de nombreux partenaires, en Suisse et en Arménie, qui ont offert divers produits et objets de leur création artistique pour la vente. Au nom de BAF, Julieta Toruslu remercie Tamar Tomasian, Brigitte Papazian, Hasmik Melkonyan, Lilit >>>

**ԳԱԼՈՒՄՏ ԿԻՒՊԵՆԿԵԱՆ
ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՍՈՒՆԸ
ԿԸ ՄԵԿՆԱՐԿԵ «ՆՈՐԱՐԱՐ
ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԾՐԱԳԻՐ»-Ը**

Գալուստ Կիւպենկեան Հիմնարկութեան Հայկական Բաժանմունքի «Նորարար Մշակոյթի Ծրագիր»-ը ուղղուած է լիբանանահայ այն երիտասարդներուն, որոնք կը փափաքին արեւմտահայերէնով ստեղծագործել: Ծրագրին հիմնական նպատակն է խթանել արեւմտահայերէնով յղացուած նորաշունչ նախաձեռնութիւններու կիրառութիւնը:

Ծրագրին առաջին տարուան ընթացքին Հիմնարկութիւնը Լիբանան ապրող 18-35 տարեկան երիտասարդներէ ստացաւ 27 դիմում, որոնցմէ ընտրուեցաւ տասը ծրագիր: Այժմ, իրաքականացիւր ծրագրի պատասխանատու անձ կամ խմբակ կ'աշխատի կեանքի կոչել իրենց ժամանակին եւ բազմաբնոյթ իրականութեան առնչուող ստեղծագործ եւ նորարար ծրագիրները, որպէս արտայայտչամիջոց ունենալով արեւմտահայերէնը:

Լիբանանի «Նորարար Մշակոյթի Ծրագիր»-ին 2020-2021 թուականի նպաստառուներն են՝

**ԴԻՏԷ՛ - Հրայր Գալեմբերեան
եւ Հերմինէ Նիւրբերլեան**

Հարթակ մը, ուր տարբեր տեսակի արուեստներու (լսողական, տեսողական, գրական...) աշխատանքներու ընդմէջէն հնարաւոր պիտի ըլլայ անդրադառնալ երիտասարդութիւնը յուզող բազմազան նիւթերու:

**ԿԱՐՄԻՐ ՄՈՍ - Կարէն Տարագճեան
եւ Սուրէն Խտըշեան**

Առջանց թատերական ներկայացում մը՝ Պուրճ Համուտի ոսկերիչներու անհետացող արհեստին եւ անոնց առօրեային մասին:

**ԿՈՌԻՆԿ շարժապատկեր - Գրիգոր Աւետեան
եւ Սերժ Մանուկեան**

Երկու երկհարթ շարժապատկերներ (animation), հիմնուած Հրակ Փափագեանի «Բռնկում» եւ «Շրջիկները» կարճ պատմութիւններուն վրայ:

ՂԱՐՊԻՅՅԷ - Գուրգէն Փափագեան

Վաւերագրական կարճ ֆիլմերու շարք՝ որ կը յայտնաբերէ շրջանի հայութեան կեանքը բնորոշող յատկանշական հիմնական երեւոյթները:

**ՄԷԿ - Ասատուր Պասմաճեան, Նարեկ Զիւսպեան, Սերուժ Յովսէփեան,
Կարինէ Գիւլխանճեան**

Երիտասարդները հետաքրքրող, արեւմտահայերէնով հազուագիւտ խօսուող նիւթեր մատուցող հարթակ մը, որ նաեւ կ'անդրադառնայ հայերէնի տարբեր բարբառներուն:

ՆՇՄԱՐ - Սարին Սանտրա Պաճաքեան

Լուսանկարչական պատում մը, որ կը նշմարէ հայու պատառիկներ եւ կը ներկայացնէ մեր շուրջ ապրող անյայտ հերոսները:

**ՊԱՏՄԱԿԱՆ- Կիրո Գարավարդանեան
եւ Սերժ Մանուկեան**

Հայոց պատմութեան մասին եօթը շարժապատկերներու (animation) շարք մը, որ լայն բնաբաններու ընդմէջէն պիտի քննարկէ հայոց պատմութեան մէջ որոշիչ դեր խաղցած տարբեր նիւթեր:

**LE CENTRE HAGOP D.
TOPALIAN PENDANT ET APRÈS
LA GUERRE D'ARTSAKH**

»»» Tovmassian, Arsen Torosyan, Hakob Aslanyan et Nazik Coderey. L'association a organisé également plusieurs ventes de plats du jour à emporter avec l'aide de Céline et Vardan Tangalian.

Le travail continue au Centre arménien de Troinex. "Actuellement un deuxième envoi humanitaire est prêt à partir. Il s'agit principalement de matériel médical et orthopédique mais aussi de plusieurs milliers de biberons, stockés dans deux conteneurs maritimes placés dans le jardin du Centre. Il nous faut maintenant trouver le financement pour le transport" dit Julieta. Elle remercie tous les bénévoles qui ont aidé à collecter, transporter, emballer, étiqueter et préparer le matériel à l'envoi. "Cette expérience nous a une fois de plus démontré que ce n'est qu'en travaillant SANS RELACHE et ENSEMBLE que nous pourrons faire bouger les choses et avancer" fait-elle remarquer.

Pour conclure, Julieta se souvient d'une petite anecdote qui montre le rythme de travail au mois de novembre: "Une personne a été contactée par la police car elle avait oublié de payer son essence, tellement elle était pressée de venir au Centre..."

(Crédit photos: Centre arménien de Troinex)

M.S.

Vide grenier
Vente de pâtisseries et de produits BAF
organisés par l'association BAF
au profit de projets humanitaires en Arménie
Samedi 8 et Dimanche 9 mai 2021
de 10h à 17h
au Centre arménien de Troinex

**ՊՏՈՅՏ ՄԸ ԼԻԲԱՆԱՆԱՅԱՅ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՀԻՆ
ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ - Արմէն Պազգալեան**
Անդրադարձ Լիբանանահայ հին թերթերու ծանուցումներու մշակոյթին, որ կը միտի վերակենդանացնել հոն եղած հարուստ եւ գունաւոր լեզուն:

ՍՓԻՒՆՔԱՅԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐ - Յարութ Կիւլիւզեան
Լիբանանահայ վեց գրողներ՝ Անդրանիկ Ծառուկեան, Աբրահամ Ալիքեան, Պօղոս Սնապեան, Պէպօ Սիմոնեան, Սարգիս Կիրակոսեան եւ Յակոբ Մանուկեանի մասին վաւերագրական տեսերիկներ:

ՎԱՉՐԻԿ- Շողակ Յովհաննեսեան

Գիտաառեղծուածային նկարչական վեպ, որուն դէպքերը տեղի կ'ունենան Վազրիկի կեանքին ակնթարթներէն մէկուն ընթացքին, ապագայապաշտ Պուրճ Համուտի մը մէջ:

Ծրագիրներուն մասին յաւելեալ տեղեկութիւն եւ մանրամասնութիւններ ունենալու համար կարելի է հետեւիլ Ֆէյսպուքի եւ Ինսթակրամի «Նորարար Մշակոյթի Ծրագիր» էջերուն՝

<https://www.facebook.com/creativeculture.20>

<https://www.instagram.com/creativeculture.20/>

Գալուստ Կիւպենկեան Հիմնարկութեան Հայկական Բաժանմունքի ծրագիրներուն մասին կարդալ՝ <https://gulbenkian.pt/armenian-communities/>

"ARMENIAN ACADEMICS IN ZURICH" INTERVIEW AVEC SHAHE SHAHINIAN ET MANUK MALKHASYAN

Ces dernières années, nous assistons à une croissance de la communauté arménienne de Suisse avec l'apparition de nouveaux groupes informels qui essaient de créer une vie arménienne dans différents cantons. L'enthousiasme et le dynamisme de ces groupes non-traditionnels ont été mis à contribution notamment pendant la période de la guerre de 44 jours et semblent avoir le potentiel d'apporter un nouveau souffle à notre communauté.

Armenian Academics in Zurich est un groupe privé sur facebook. *Artzakank* a rencontré Shahe Shahinian et Manuk Malkhasyan - administrateurs du groupe avec Artak Malkhasyan et Margarita Avanesova - pour faire connaissance avec leur groupe et le présenter à nos lecteurs et lectrices.

Shahe Shahinian

Manuk Malkhasyan

Artzakank - Comment et pourquoi le groupe a-t-il été constitué?

Shahe Shahinian - Il y a environ quatre ans, j'ai rencontré Sarkis Iliozer et Nshan Andreasian, tous les deux originaires de France, qui à l'époque, travaillaient à Zurich. Nous avons décidé de nous revoir une fois par mois entre amis arméniens. Notre petit groupe, composé de six personnes lors de notre première rencontre, s'est élargi avec le temps. J'ai alors ouvert une page facebook pour atteindre davantage de personnes. Puis, Sarkis et Jonathan ont quitté la Suisse et nous avons été rejoints par d'autres membres dont Manuk Malkhasyan et son frère Artak.

Manuk Malkhasyan - La particularité de ce groupe est qu'il a été créé par des Arméniens expatriés provenant de différents pays et qui travaillent en Suisse.

A - Pourquoi avez-vous choisi le nom de *Armenian Academics*?

Sh. Sh. - Il fallait adopter un nom pour ouvrir une page facebook et vu que les membres du groupe avaient tous fait des études supérieures et que nous souhaitions atteindre les Arméniens et Arméniennes dans la tranche d'âge 30-40 ans, nous avons choisi ce nom fortuitement. Contrairement à ce que ce nom suggère, nous sommes ouverts et acceptons toutes les personnes vivant en Suisse qui veulent faire partie de notre groupe, indépendamment de leur âge ou niveau d'études.

M.M. - Nos membres travaillent dans des domaines très variés: le secteur bancaire, les assurances, le commerce, les technologies de l'information, la médecine, etc. Nous avons également des étudiants d'Arménie qui préparent leur doctorat dans les universités de Zurich.

A - Quels sont les sujets de discussion lors de vos rencontres et quelle est la langue des conversations?

Sh. Sh. - Notre principal soucis est la préservation de l'identité arménienne. Nos discussions portent sur les différents moyens de préserver la langue et la culture arméniennes. La langue de communication est l'arménien et parfois l'anglais. Le fait de pouvoir parler en arménien pendant nos rencontres est un vrai plaisir pour nous. Certains de nos membres ont déjà des enfants et nous pensons qu'il est important d'assurer à la nouvelle génération un milieu social arménien qui favorise l'apprentissage de la langue.

M. M. - Pour nous, c'était une sorte d'épreuve: serait-il possible pour notre génération de rassembler les Arméniens de différents pays autour d'un dénominateur commun? Par exemple, mon frère et moi sommes originaires d'Arménie, Shahe est né en Syrie, nous avons des membres nés dans d'autres pays. Nous voulons casser les préjugés sur les fossés existants entre différents groupes d'Arméniens.

A - Quelles sont les activités que vous avez organisées à ce jour?

Sh. Sh. - Nous avons organisé des repas, des barbecues et d'autres sorties qui ont eu beaucoup de succès. Les repas de Noël, en particulier, sont très populaires. Le dernier a eu lieu en janvier 2020 dans un musée de Zurich où nous avons préparé et servi des spécialités arméniennes. Malheureusement nous avons dû interrompre nos activités à cause de la pandémie.

M. M. - Pendant la guerre de 44 jours, quelques membres de notre groupe, conjointement avec d'autres personnes, ont organisé une manifestation à Zurich (8 octobre 2020). Nous avons également participé aux différentes actions humanitaires et autres qui ont eu lieu dans le cadre de cette guerre. Nous avons beaucoup de projets mais attendons la >>>

**"ARMENIAN ACADEMICS IN ZURICH"
INTERVIEW AVEC
SHAHE SHAHINIAN
ET MANUK MALKHASYAN**

»»» fin de la pandémie pour commencer à les concrétiser. Nous devons tout d'abord nous constituer en tant qu'association et souhaitons que l'assemblée constitutive soit tenue avec la participation de toute personne désireuse d'y adhérer.

A. - Combien de personnes participent à vos rencontres?

Sh. Sh. - Nous avons plus de 200 abonnés à notre page facebook. S'agissant des rencontres mensuelles, la participation varie entre 15 et 30 personnes. Mais les repas de Noël et les barbecues réunissaient environ 80 personnes.

A. - Que pouvez vous dire de la communauté arménienne de Zurich, combien de membres compte t-elle?

M. M. - Il est difficile de donner un chiffre. Je vis à Zurich depuis plus de 20 ans. Au début, la communauté était composée principalement de personnes issues de la diaspora traditionnelle (Turquie, Iran, Liban, Syrie, etc.). Petit à petit le nombre des Arméniens d'Arménie a augmenté de sorte qu'ils représentent actuellement, selon mon estimation, entre 40 et 50% de la communauté de Zurich. Contrairement à la diaspora traditionnelle, les Arméniens d'Arménie ne sont pas encore intégrés pleinement dans les organisations communautaires. Par contre, ils viennent plus facilement à nos rencontres après avoir entendu parler de notre groupe de jeunes via facebook ou par des amis.

Sh. Sh. - A chacune de nos rencontres, nous recevons de nouvelles personnes et cela nous fait très plaisir.

A. - Que pensez-vous des relations entre les organisations de la communauté?

Sh. Sh. - Je trouve que les relations entre les organisations de Genève et de Zurich sont très faibles probablement à cause de la barrière de la langue. Mais pendant la période de la dernière guerre en Artsakh, nous avons fait la connaissance de plusieurs jeunes très actifs dans d'autres organisations et je pense que nous pouvons envisager une éventuelle collaboration avec eux dès que possible.

M. M. - Nous sommes convaincus de l'importance de la coopération entre les différentes organisations. Il est primordial d'avoir des structures locales dans toutes les régions et d'essayer de collaborer ensemble. Selon l'exemple suisse, nous devons franchir la barrière de la langue. Je suis optimiste à ce sujet et pense que la nouvelle génération sera capable de réussir ce pari.■

*(Propos recueillis et traduits de l'arménien
par Maral SIMSAR)*

**ՄՇՈՅ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱԴԵՏ
ՎԱՆՔԻ ԴՈՒՆ ՈՐԻՍԱԿԱՆԸ**

Ռուբեն ՇՈՒԽՅԱՆ

Մշոյ Սուրբ Կարապետը կամ Գլակավանքը Արևմտեան Հայաստանի ամենանշանաւոր և հնագոյն վանքն է եղել: Այն անուանուել է ևս և Իննակեան, քանի որ կառուցուած է եղել ինն աղբիւրների մօտ: Վանքային մեծ համալիրը, որն իրենից մի քանի տաճարների և սրբավայրերի ամբողջութիւն է ներկայացրել, տեղակայուած էր Մուշ քաղաքից դէպի հիւսիս-արևմուտք, Քարթե կոչուող լեռան լանջին: Ի սկզբանէ այն հեթանոսական մեհենատեղի էր, իսկ վանքի է վերածուել քրիստոնէութեան ընդունման ժամանակ՝ 4-րդ դարում:

(Նկարը՝ Վարդան Համբիկեանի, ՆԻւ Եորթ)

Դարեր շարունակ վանքը եղել է հայ գրչութեան, կրթութեան և մշակութային կենտրոն, ունեցել է խոշոր մատենադարան և փաստացի հանդիսացել է Հայաստանի երկրորդ հոգևոր կենտրոնը՝ Էջմիածնից յետոյ: 1915 թուականի մեծ եղեռնից յետոյ վանքն ամբողջութեամբ աներուել է:

Գտնուած երազ

Մեր պատմութիւնը 1312 թուականին հայ վարպետների կողմից ստեղծուած Մշոյ Սուրբ Կարապետ վանքի երկփեղկանի փայտեայ դռան մասին է, որը հայ միջնադարեան կիրառական արուեստի գլուխգործոց է համարուում: Ներկայումս դուռը պահուում է Կանադայում, փակ մասնաւոր հաւաքածուում: Անհաւանական *սիւժէով* արկածային ժանրի մի ֆիլմի է նման այդ դռան յայտնաբերման իրական պատմութիւնը, որի մասին իր յուշապատումում մանրամասն նկարագրել է ճարտարապետութեան դոկտոր, երջանկայիշատակ Արմէն Հախնազարեանը: Այդ յուշապատումը տպագրուել է 1997-ին, «Գարուն» ամսագրում:

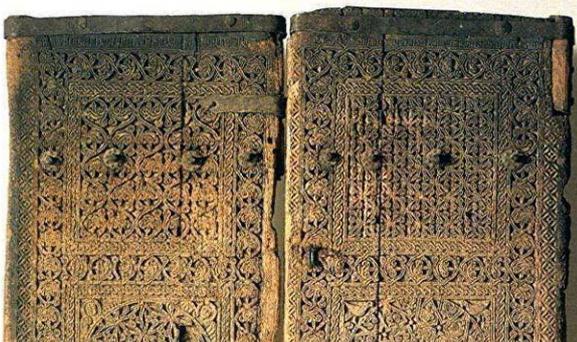
Մշոյ Սուրբ Կարապետ վանքի դուռը 1976 թուականին 5000 գերմանական մարկով ձեռք է բերել և իր տանը գաղտնի կերպով պահել է Ստամբուլում բնակուող Արմէն Հախնազարեանի մտերիմ ծանօթը՝ գերմանացի արուեստագետ Ռիխտերը: Այդ հարցում Ռիխտերին օգնել է նրա թուրք հարևանը՝ պաշտօնաթող բարձրաստիճան մի զինուորական: Այդ զինուորականն էլ, իր հերթին, դրանից ամիսներ առաջ հանգամանքների բերումով, գտնուելով Արևմտեան Հայաստանի Մուշ նահանգի քրդաբնակ հեռաւոր գիւղերից մէկում, իրեն հիւրընկալած գիւղապետի տան մտանում անսպասելի յայտնաբերում է իրն դուռն ու յետոյ կարողանում այն տեղափոխել Ստամբուլ: >>>

ՄՇՈՅ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԻ ԴՌԱՆ ՈՐԻՍԱԿԱՆԸ

»»» Ի դեպ, բուրդ գիւղապետը, ֆինանսական խնդիրներ ունենալով, արդէն պատրաստուում էր սղոցել, ըստ նախշերի մաս-մաս անել այդ դուռն և կտորները վաճառել դրսից գիւղ եկած զբօսաշրջիկներին: Սակայն գինուորականը կարողանում է համոզել գիւղապետին, որ դրանով դռան արժեքը միայն պակասելու է, իսկ ինքն, անպայման, գնորդ կը գտնի՝ ամբողջական դուռը գնելու համար: Գիւղապետը համաձայնում է. գինուորականը լուսանկարում է դուռը և դիմում է իր հարևան Ռիխտերին, որն էլ համաձայնում է գնել այն՝ նախապես խորհրդակցելով Արմէն Յախնազարեանի հետ: Ահա այդպես դուռը յայտնուում է Ռիխտերի տանը, Ստամբուլում:

Խաչմերուկ

Ռիխտերի հրաւերով Արմէն Յախնազարեանը գալիս է Ստամբուլ և մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւնից յետոյ հաստատում է, որ ձեռք բերուածն իրօք անգին գանձ է՝ դա, փաստօրէն, Մշոյ Սուրբ Կարապետ վանքի դուռն էր եղել: Արմէն Յախնազարեանը այսպէս է նկարագրում դռան զարդապատկերները.

(Նկարը՝ հեղինակի արխիւից)

«Փեղկերի կենտրոնում գտնուող քառակուսիները շեշտուած են կլոր ծաղկազարդ հիւսուածքով՝ անկուսներին երկու հրեշտակ, թռչուններ ու կենդանիներ: Այս բոլորը յիշեցնում է խաչքարերի ներքևում յաւերժութեան նշանը: Դռան զարդը, սակայն, երկու քառանկիւններում քանդակուած առաքելներն ու աւետարանիչներն են՝ կանգնած դիրքով: Ձախում՝ եօթ սրբեր, որոնցից հինգը իրար նման են, իսկ երկուսն՝ անելի փոքր, սրանցից մէկը Յիսուսի մկրտութիւնն է ներկայացնում՝ Սուրբ Յոզով նշանը վրան: Աջում չորս առաքելներն են՝ փոքրիկ սիւներով իրարից բաժանուած: Պետրոսը՝ բանալին ձեռքին, Պօղոսը՝ սրով»:

Այսբանից յետոյ, սակայն, առաջանում է մի անլուծելի թուացող խնդիր. ինչպէ՞ս հանել դուռը Թուրքիայից:

Այդ հարցով Արմէն Յախնազարեանը դիմում է իր մէկ այլ ծանօթի՝ Անկարայում գերմանական դեսպանատան մշակութային կցորդ ղոկտոր Ցինգերին: Ի վերջոյ, յաղթահարելով բազում դժուարութիւններ, հնարաւոր է դառնում այդ բացառիկ պատմական նմուշը հանել Թուրքիայից: Ռիխտերը դուռը կարողանում է հասցնել Անկարա, որտեղից էլ Ցինգերը, որպէս դեսպանատան բարձրաստիճան պաշտոնեայ, իր անձնական ապրանքների հաշուին փոխադրել է

տալիս այն Գերմանիա: Դուռը հանգրուան է գտնում Ֆրանկֆուրտ քաղաքի մի արհեստանոցում:

Սակայն դռան հետ կապուած նորից են առաջանում անյաղթահարելի բարդութիւններ: Տեղի է ունենում անսպասելի. Ստամբուլում կեղծ մեդադրանքների հիման վրայ Ռիխտերը բանտարկուում է և մահանում բանտում՝ սրտի տագնապից: Ռիխտերի մահից յետոյ Արմէն Յախնազարեանը Գերմանիայում հանդիպում է նրա այրուն և տեղեկանում, որ տիկին Ռիխտերը պատրաստուում է վաճառել դուռը, քանի որ ֆինանսական լուրջ խնդիրներ ունի:

Ահա և վերջ

Պատմում է Արմէն Յախնազարեանը. «Այդ օրուանից տարիներ անցան, բայց ես միշտ տարբեր առիթներով փնտռում էի մէկին, որ դուռը գնի և փոխադրի այնտեղ, ուր իր միակ արդար տունն է՝ Յայաստան: Ինձ մտերիմ և բարեկամ մի անձ-նաւորութիւն ժամանակին հետաքրքրուեց, սակայն մի խորհրդատուի սխալ միջնորդութիւնը խանգարեց, ուղիղ նպատակից շեղեց, և տարիներ հետևողականօրէն տարուած գործը մնաց ապարդիւն՝ ձախտորդուեց: Անցեալ տարի՝ 1996-ի աշնանը, Լոնդոնում աճուրդի դրուեց մի բուռ հայոց պատմութիւն, և մուրճի հարուածով Մշոյ Սուլթան Սուրբ Կարապետի դուռը վաճառուեց անյայտ օտարի: Յեռախօսով լսում եմ Մեսրոպ արք. Աշճեանի յուսախաբ ձայնը. «Շատ նեղուած եմ, Արմէն, մերոնց զգուշացրի, նրանք այնտեղ էին և ոչինչ չարեցին: Դուռը ոչ հայ մէկը գնեց, չգիտենք՝ ով...»:

Այդպէս, 1996 թուականին, դրանից 20 տարի առաջ հրաշքով յայտնաբերուած Մշոյ Սուրբ Կարապետ վանքի դուռը Լոնդոնում դրուում է աճուրդի և ընդամենը 50 հազար դոլարով գնուում անյայտ մի անձի կողմից. յայտնի է միայն, որ նա ազգութեամբ հայ չէ: Դա այն դեպքում, երբ աճուրդը նախապես յայտարարուած և գովազդուած է եղել, և հայկական շրջանակները պետք է որ շահագրգռուած լինէին այդ սուրբ և անգին գանձը ձեռք բերելու համար:

Այս անհաւանական և տխուր պատմութիւնը, կապուած Մշոյ Սուրբ Կարապետ վանքի պատմական դռան հետ, Արմէն Յախնազարեանն աւարտում է հետևեալ խօսքերով.

«Դժուար է հոգու աչքերը փակել և չտեսնել, չսել և չիշել, երբ յիշողութիւնն ամէն ազգի այն հոգևոր թելն է, որով կարուում է նրա բարոյական զգեստը: Դուռը, որը բացուում էր դէպի մեր հոգևոր մշակութային ակունքները, մեզ համար մնաց փակ և աճուրդի ճամփով գնաց օտարութիւն՝ իր հետ տանելով Մշոյ Սուլթան Սուրբ Կարապետին կապուած մեր մշակոյթի և պատմութեան մի արժեքաւոր շերտ: Գրել, աւարտել եմ դռան իմ պատմութիւնը: Նայում եմ պատուհանից դուրս, անձրևից յետոյ պայծառ արև է, պարզ կապոյտ երկինք, բայց ես ամաչում եմ նայել երկնքին...»:

Ռ. Շ.

DR. JEAN-PIERRE BERNHARDT 1934-2021

Créateur, animateur durant 30 ans et président d'honneur de la Fondation Suisse pour les enfants malades en République d'Arménie (SEMRA PLUS)

Tristesse, gratitude, admiration. La mort du Docteur Jean-Pierre Bernhardt survenue le 8 février 2021 a suscité une très profonde émotion parmi toutes celles et tous ceux qui ont eu la chance de le connaître et, à des titres divers, de prendre part à ses innombrables activités. Son nom restera plus particulièrement lié à son engagement en faveur de l'Arménie, de l'Hôpital pédiatrique ARABKIR à Erevan et de sa Fondation SEMRAPLUS.

«Une vie privilégiée, centrée sur le partage avec les humains, mes frères...»

C'est ainsi que Jean-Pierre Bernhardt a résumé son existence dans un texte magnifique qu'il avait rédigé en 2017 déjà en prévision de son décès et qui a été lu par sa fille Mathilde lors de l'émouvante cérémonie qui s'est tenue au Temple de Porrentruy. Sa vie familiale, sa carrière professionnelle, son aventure arménienne, autant de privilèges à ses yeux. Pour autant, il n'a jamais voulu être un «notable». Il lui suffisait d'être modestement un être humain soucieux d'agir, de servir et de partager. Alliée avec une autorité toute naturelle et une ténacité discrète, sa générosité, ne faudrait-il pas plutôt parler ici de «bonté», lui permettait de surmonter les obstacles et de rallier à soi les bonnes volontés.

«La solidarité n'est pas qu'un devoir, c'est un plaisir!»

Cette phrase lui était devenue une forme de devise. La solidarité était assurément pour lui une valeur cardinale qui a déterminé tous ses engagements. Qu'il s'agisse de sa relation à ses patients et à ses collègues dans son activité de médecin-chef à l'Hôpital de Porrentruy, de son soutien indéfectible à l'Arménie, de son action au service d'Arabkir et des enfants malades en Arménie, de son accompagnement à des personnes souffrant d'addictions, et bien d'autres causes encore dont il ne faisait pas état. Toute une série de «devoirs» dont il s'acquittait avec un plaisir évident et communicatif, comme si cela allait totalement de soi.

«Ce n'est pas possible de ne pas aimer l'Arménie!»

Dès son premier séjour à Erevan, dans les jours qui suivent le tremblement de terre catastrophique de décembre 1988, dans le cadre de la mission d'urgence dont la Société suisse de néphrologie lui a confié la responsabilité, Jean-Pierre s'est littéralement épris de l'Arménie et de sa population. Avec le temps, cet amour n'aura cessé de se renforcer et de se concrétiser. Trente années de dévouement intense, une quantité incroyable de voyages sur place, de très nombreux projets menés à bien pour contribuer à faire de l'Hôpital Arabkir le centre de référence en Arménie en matière de pédiatrie, un incroyable réseau de partenaires en Suisse mais aussi dans d'autres pays ainsi, bien sûr, qu'en Arménie, une foule de bénévoles toujours prêts à se mobiliser à ses côtés, une Fondation, SEMRAPLUS, appelée à appuyer et poursuivre son œuvre. Tout cela, de manière totalement bénévole, afin de permettre aux enfants arméniens de bénéficier de soins comparables à ceux qu'on connaît en Suisse. Son «arménophilie» l'a conduit, en dépit des difficultés, à vouloir et savoir parler, écrire et lire en arménien. De même, il s'est familiarisé avec la riche culture de ce pays, notamment avec sa musique. Il a ainsi contribué à sauver de l'oubli l'œuvre du compositeur Stéphan Elmas. Cette «fibre arménienne», il l'a transmise à sa famille, à ses amis et à quantité de personnes dans le Jura et en Suisse. Sa maison de Courtedoux était de ce fait devenue «une auberge arménienne» accueillant généreusement des amis et de stagiaires de là-bas. Cet amour a été payé en retour. Les autorités d'Arabkir ont baptisé de son nom l'un des bâtiments de l'hôpital. Le Gouvernement lui a décerné un passeport arménien dont il n'était pas peu fier. Le personnel d'Arabkir lui témoignait à chacun de ses passages une véritable ferveur. Et il aura vécu avec son «ami-frère», Ara Babloyan, une exceptionnelle affinité élective qui ne s'est jamais démentie. Laissons la conclusion à Jean-Pierre Bernhardt: *«J'ai donc été largement récompensé par le rôle que j'ai pu jouer et je n'attends vraiment rien de plus.»* ■

Trente ans après, les deux «amis-frères», Ara et Jean-Pierre, retrouvent Zohrab, l'un de leurs tout premiers petits patients, qu'ils ont sauvé de la mort à la suite du tremblement de terre de 1988

La fondation ARMENIA, à Genève, communique: FONDS RECOLTÉS PAR LA FONDATION ARMENIA EN 2020

La fondation ne verse traditionnellement que des fonds provenant de ses propres revenus. La situation a été jugée si dramatique, en 2020, que la récolte de fonds s'est organisée naturellement.

PROJETS	Devises	Date début	Situation	Nb dons	Total selon la devise	Nb attestations	Disponible en devises
CH. BONHEUR COVID	CHF	24.4.20	Terminé	18	7'830.-	17	0.-
SOS LIBAN	CHF	17.8.20	En cours	77	127'172.98	71	49'906.19
SOS LIBAN	USD	17.8.20	En cours	3	17'000.-	3	5'047.69
SOS MED ARTSAKH	CHF	7.10.20	En cours	69	109'356.25	65	66'972.70
SOS MED ARTSAKH	USD	7.10.20	En cours	3	42'736.90	3	12'509.27
SOS MED ARTSAKH	EUR	7.10.20	En cours	2	5'490.-	1	5'471.14
HIMNADRAM-ZH	CHF	12.12.20	Terminé	1	37'442.-	0	0
LITS HÔPITAL F. AZNAVOUR	CHF	3.11.20	Terminé	8	4'800.-	8	0
TOTAL NB				181		168	
CHF					286 601.23		116'878.89
USD					59'736.90		17'556.96
EUR					5'490.-		5'471,14

Les donateurs ont reçu des attestations pour autant que leur adresse nous ait été communiquée. Les personnes n'ayant pas reçu leur attestation pour l'exercice 2020 peuvent en faire la demande après avoir bien vérifié que leur versement a été effectué en faveur de la fondation ARMENIA et non d'une autre fondation :

Jean-Vahé Nigolian : +41 79 889 35 13 (avec date du versement), jv.nigolian@buewin.ch

EN FAVEUR DE	TOTAL DONS 2020 ESTIMÉS EN CHF		TOTAL	UTILISÉS	DISPONIBLES
	PROVENANT DE COMMUNAUTÉ	ARMENIA			
C. BONHEUR COVID	2 830,00	5 000,00	7 830,00	Pour le détail, récoltés et disponibles par devise, voir autre tableau	
SOS LIBAN	132 472,98	10 000,00	142 472,98		
SOS MED ARTSAKH	135 184,05	18 564,61	153 748,66		
HIMNADRAM	10 242,00	27 200,00	37 442,00		
LITS FONDATION AZNAVOUR	4 800,00	0,00	4 800,00		
	285 529,03	60 764,61	346 293,64	207 704,66	138 588,98

Les dons à verser sont comptabilisés pour l'exercice 2020. En effet, les fonds récoltés doivent servir irrévocablement à des dons de l'exercice sous revue. Certains projets devaient encore être finalisés avant d'être financés.

Sauf impondérables, la totalité des dons à verser devra être utilisée en 2021.

Par ailleurs, le Conseil de fondation s'est prononcé sur 52 projets supplémentaires. Il en a retenu 33 parmi ceux-ci pour l'exercice 2020.

LISTE DES PROJETS «SOS LIBAN»

Les dons en faveur du Liban ont été répartis sur 6 projets pour l'instant. Tous ces projets ont été préparés et suivi par: **Vicken B. Bayramian LL.M**, vicken@fieldsolutions.ch

	Projets	Remarques	Répondants	CHF Payés
1	AFHIL	Armenian Fund for Health Insurance In Lebanon	BourjHammoud, Arine Center, 4th floor info@afhil.com	CHF 13'843.89 USD 15'000.-
2	UGAB ANTELIAS	Union Générale de Bienfaisance Liban	AGBU Lebanon Demirdjian Center Antelias, Lebanon Tel: 961 4 522 842	CHF 10'062.08 USD 10'900.-
3	JEBID	Reconstruction of the damaged residential units after the explosion	JEBID info@jebid.org	CHF 27'676.47 USD 30'000.-
4	CENTRE BOULGHOURDJIAN	Regional Committee of Armenian Relief Cross of Lebanon	Regional Committee of Armenian Relief Cross of Lebanon Nazely AVAKIAN	CHF 11'057.94 USD 11'872.-
5	CENTRE ZVARTNOTS	Zvartnotz Centre for Special Education and Rehabilitation	Vartine Ohanian Kevorkian zvartnotz@hotmail.com	CHF 11'866.71 USD 12'845.-
6	CAHL	Center for Armenian handicapped in Lebanon, Blinds and Elders	Sebouh TERZIAN cahl.lebanon@gmail.com	CHF 13'521.89 USD 14'796.-
				CHF 88 028,98

PROJETS « SOS médical et réfugiés ARTSAKH»

Projets exécutés en 2020	Montants	Montants en CHF estimés
Matériel médical + réfection hôpitaux Stepanakert Martuni Martakert SOH	32'744 USD	30'040.00 CHF
Matériel médical + Centre de réhabilitation hôpital Stepanakert + ambulances SOH	66'950 CHF	66'950.00 CHF
Aides aux réfugiés à Ujan	259'000 AMD	530.00 CHF
Aides aux réfugiés à Vanadzor	830'730 AMD	1'695.00 CHF
Aides aux réfugiés et blessés de guerre à Goris	5'362'680 AMD	10'944.00 CHF
Aides aux réfugiés à Byureghavan (comptabilisées en 2021)	6'669'624 AMD	13'611.00 CHF

Raffi Garibian a agi et agit encore en tant que correspondant de la fondation en Arménie.

Les fonds récoltés sous «SOS médical et réfugiés ARTSAKH» depuis la guerre ont été attribués d'une part à l'achat de matériel médical et d'ambulances pour l'Artsakh et d'autre part, à une multitude d'aides très variées telles que l'achat de produits alimentaires et sanitaires, de chaussures, de lits et de literie pour des centres d'hébergement de réfugiés.

Entre la comptabilité de la fondation et les dépenses sur le terrain il y a une différence parce que les dépenses sur le terrain sont avancées par Raffi Garibian et lui sont remboursées par la suite. De ce fait, les opérations exécutées fin décembre sont comptabilisées par la fondation Armenia en Janvier 2021.

Par ailleurs, des fonds supplémentaires reçus directement par Raffi GARIBIAN ne font pas partie de ce tableau.

Pour toute explication individuelle aux donateurs, aussi bien sur les projets exécutés que sur ceux à venir: Raffi Garibian, Téléphone/Whatsapp: +374 93 11 35 88, raffi@garibian.ch

«ՎԱՅԱՆ»-Ս

Թամար ՏՕՆԱՊԵՏԵԱՆ-ԳՈՒՉՈՒԷԱՆ

Գիշեր է. լուռ են ցաւերս բոլոր:

Լուսամուտէն դուրս, լուսնի լոյսին տակ հագարաւոր փայթիլներ պսպղալով վար կու գան մեղմայոյգ. ներսը, ճարճատող կրակին բոցերը սրտիս զարկերուն նման մերթ կը խոնարհին, մերթ կ'ըմբոստանան: Անհամբեր կը սպասեմ «Վահան» գորգիս. հերոսական Արցախէն կու գայ այդ՝ արցախցի կնոջ Նուրբ մատներով գործուած:

Մինչ այդ հայրենիքս գրկած՝ Նստած եմ:

Աչքիս առջեւ տուներ կը հրկիզուին: Մատներուս արանքէն լուսաւոր դէմքեր կը սահին, իւրաքանչիւրին ներքեւ անթիւ գիրեր՝ «Վա՛խ գաւակս...», «Փա՛ռք հերոսին...», «Աստուած հոգին լուսաւորէ...», «Ի գո՛ւր էր, ափսոս...», «Ախր, ինչի՞ համար...»:

Մի՛... մի՛ գրեք. մեր հերոսները մի՛ Նուաստացնէք հանրային հարթակներու վրայ ձեր տեղի կամ անտեղի պոռթկումներով: Գունաւոր հայիոյանքներու շարքը, գռեհիկ խօսքերը օր ըստ օրէ կը ծաւալին ու կը թաւալին՝ բարձրաձայն խնդացող թշնամին գոհացնելով:

Խնայեցէք մայրերը, խնայեցէք սիրող սրտերը, խնայեցէք ազգս, որ ապրիլ կը փորձէ, որ ապրելու պարտաւոր է:

Անբացատրելի է կատարուածը: Հայիոյանք մըն ալ իմ շուրթերէն կը սպրոդի օդին մէջ, վստահ չեմ, թէ որո՞ւ ուղղուած՝ թուրքի՞ն, «Քաղաքակիրթ» աշխարհի՞ն, մեր բախտի՞ն, դեկավարութեա՞ն, Միացեալ ազգերու կազմակերպութեա՞ն, ռուսի՞ն... չեմ գիտեր: Բայց գիտեմ, որ առօրեայ աղօթքս ուղղուած է հայ զինուորին, ո՛ւր որ է ան այսօր՝ երկնքի մէջ կամ երկրի վրայ: Ան հայրենիքը գերադասեց բոլորէն:

Սեւագգեստ մայրը ինկած է հերոս գաւկին թարմ հողակոյտին վրայ. լուռ է գաւակը, վիշտը կու տուած՝ լուռ է մայրը, լուռ է անգիտակից աշխարհը, դէմքը անդին դարձուցած՝ լուռ է Նաեւ գիտակից աշխարհը: Անհետ կորածներու լուսանկարներ կը սահին պաստառին վրայէն. անվերջ աղօթողներու բոցավառ յոյսերուն կը յաջորդեն ահաւոր գիրերը՝ «Յայտնաբերուել է եւս...»: Եռաբլուր, տակաւին քանի՞ քանի՞ հերոսներ գիրկդ պիտի առնես:

Անծայրածիր է գերեզմանն հայոց: Մէկ օրէն միւսը՝ հայ զինուորը մտաւ դրախտ, հայ ազգը մտաւ դժոխք: «Ուրեմն ա՛յս էր, փոխարէնն ա՛յս էր միթէ մեր աղօթքին, մեղրամովին, կնդրուկին...»: Իմ սեր, Վարուժան. այսօր այդ «ուրթունամեայ հաւատքին մէջ ջերմեռանդ» մամիկին դողացող ձայնին կը միացնեմ ամբողջ լարերս: Ո՛ւր էիր, Աստուած:

«Ահաւոր բան մը այնտեղ կը կատարուի մութին մէջ...»: Ո՛չ, սիրելի Թէքէեան, մութին մէջ չէ՛ր այս անգամ: «Քաղաքակիրթ» աշխարհի բոլոր սարքերը օգտագործելով, թուրքը, վայրկեանը վայրկեանին, արեւի պէս շողացող լոյսին տակ է, որ կատարեց ու կը շարունակէ կատարել իր «ահաւոր բան»-ը – lights, camera, action! – բախտաւոր պարագային՝

կացութեան «մօտէն հետեւող եւ իրավիճակէն մտահոգ» երկիրներու հազիւ ակնթարթային ուշադրութեան արժանանալով:

Ինչպէ՞ս հանդուրժել. ինչպէ՞ս ընդունիլ ու համակերպիլ: Ո՛ւր է հայրենիքի ոգին. միայն Սիամանթոյի տողերուն մէջ պիտի հանդիպինք անոր, թէ՞ այն մեր մատողաշ հերոսներուն, մեր Նահատակներուն կրծքին տակ կը բաբախէր միայն:

Իսկ մե՛նք՝ մնացորդա՞ցս. «...բաժան-բաժան ան-միաբան եւ սակայն՝ մի, երբ սպառնում է թշնամին...»: Օ՛ր, ո՛չ, սիրելի՛ եմին, չէ՛. «մի» չենք հիմա, այլ՝ ծուէն-ծուէն, Նոյնի՛սկ երբ սպառնայ, Նոյնիսկ երբ յարձակի, քանդէ ու պղծէ թշնամին:

«Կոյր մի՛ ըլլաք», ի գուր կը կրկնէր Արցախի Հանրապետութեան մարդու իրաւունքներու պաշտպան Արտակ Բեգլարեանը. բայց աշխարհը աչք ու ականջ զոցած՝ միայն գրպանը կը մտածէ: Մարդու իրաւո՞ւնք. ո՛չ, մեզի համար չէ ատիկա փաստօրէն: Աշխարհը շատոնց մոռցեր է մեզ. մե՛նք շատոնց մոռցեր ենք մեզ: Արցախի մէջ Նահատակուած ազատամարտիկներու թանգարանի պատին յենած յուշագորգին վրայ հիւսուած է՝ «Ուժն է ծնում իրաւունք»: Նժդեհի խօսքը պահեցինք թանգարաններուն մէջ միայն. փաստօրէն լիակատար չգինեցինք մեր մատողաշ զինուորը, չգինեցինք մեր կամաւորները: Ո՛վ է պատասխան տալու:

«Գնենք հայկականը», «թրքականը մի՛ գնեք» կոչերը ասդին անդին կը տարածուին: Հիմա՞ արթնցանք: Ի՛նչ հրճուանքով կը սպասէիք ձեր Պոտրումի ու Անթալիայի ծովեզերեայ արձակուրդներուն: Կը դառնամ Յակոբին՝ կը յիշե՛ս այդ մարդը, որ օր մը փորը ուռած, հպարտութեամբ բարձրաձայնեց, որ թռնկիկը «պիւպիւլի պէս թրթրէն կը խօսի կոր»: Ուրա՛խ է հիմա իր թռնկիկին խօսած թրթրէնով ու հաւանաբար՝ «պիւպիւլի պէս» անգլերէնով. ո՛ւր մնաց հայերէնը: Օր մը օրանց հայերէն պիտի խօսի՞, գիրերուն ծանօ՞թ է:

Ահա հարցազրոյց մը եւս. յոգներ եմ գրոյցներէն, «մասնագետ»-ներու կարծիքներէն, Նոյնիսկ՝ լաւ վերլուծութիւններէն. եթէ գործնական քայլերու չվերածուին, ի՛նչ օգուտ ունին: Յոգներ եմ այս «բարեկամ» երկրին ու այդ «բարեկամ» երկրին կողմէ >>>

«ՎԱՅԱՆ»-Ս

»»» հնչեցուած խօսքերէն. բոլորդ փակեցիք աչք ու ականջ, լեցուցիք ձեր գրպանները եւ կը շարունակէք որոճալ ձեր սուտերը: Յոգներ եմ խաչը դուրսէն կրող քրիստոնեայ աշխարհէն ու իր քննարկումներէն: Ո՛ր էիք հարիւր տարիէ ի վեր. ո՛ր էիք 27 սեպտեմբերէն ի վեր, երբ «կոյր մի՛ ըլլաք» կանչեցինք անդադար: Յոգներ եմ «Աստուած հոգին լուսաւորէ» կարդալէն:

Ահա՛ հայ մը. կեցեր է իր տան քար ու քանդին առջեւ, հրացան մը ձեռքին՝ կը յամառի. որոշած է չլքել իր պապենական տունը: Եջ մը հայ ազատագրական պայքարի էջերէն, որ ահա Արցախի լեռներուն վրայ կը կենդանանայ: Ո՛վ պիտի օգնէ քեզի, եղբայր. ո՛ր է ես՝ «ղեկավարութիւն» կոչուած: Ո՛ր է մեր ազգային արժանապատուութիւնը: Ուրիշէն ի՞նչ կը սպասենք, երբ մենք մեզի չենք օգներ:

Ասդիէն անդիէն անձնական նամակներ անընդհատ կը յայտնուին պաստառիս մէկ անկիւնը.

- Կարդացի՞ր, ճի՞շդ է:
- Չեմ կրնար լսել ձայնը, մտիկ չեմ ըներ իրեն:
- Չգիտեմ. սրանից յետոյ մեր ապրելը ո՛ւմ է պետք...
- Առաջ Աստուած... կը գնանք Շուշի. իսկ հիմա չգիտենք ինչ անենք...
- Իր եղած շրջանէն մարմիններ գտած են, անճանաչելի...
- Ցոյցի ելանք, բռնեցին ու տարին մեզ. տուգանք պետք է տանք եղեր. քիչ մը պահեցին, ձգեցին. վաղը նորէն ոստիկանատուն պետք է երթանք. իսկ ժողովուրդին մէկ մասը ճաշարաններն է, հոգերնին չէ նոյնիսկ Արցախը:
- Սիրելի՛ սփիւռք, ես... եսնն եմ, ամուսինս անմահացաւ... «Քելբաջարի մէջ...»: Ո՛չ, քարվաճա՛ռ է, հայերէ՛նը գրեցէք:

«Նիկոլ Փաշինեանին երեք զաւակները կը գտնուին...»: Ճի՞շդ է, կե՞ղծ է. ինչո՞ւ ասով զբաղած ենք հիմա: Արցախի երեք բառորդը թշնամիին ձեռքն է հիմա, հարիւր հազար հայրենակից անտուն է, հազարներով նահատակներ ունինք, իրենց ընտանիքներուն ո՛վ պիտի օգնէ, հաշմանդամներուն ո՛վ պիտի օգնէ, գերիները ո՛վ պիտի ազատագրէ, կորածները ո՛վ պիտի վերադարձնէ: Որո՞ւ հոգն է հիմա վարչապետին զաւակներուն ուր ըլլալը: Սահմանին կանգնած գիտուորին ո՛վ տէր պիտի կանգնի: Օրական գիւղ մը կը գրաւեն վարնոցները, ազատ համարձակ կը կտրեն հոսկէ հոնկէ: Մենք ա՞զգ ենք, թե՞ ոչ, ասիկա հայրենի՞ք է թե՞ ոչ, ո՛վ է ասոր պատասխանատուն:

- Թամար, ինծի ցոյց տուր այս քարտէսին վրայ, ի՞նչ մնաց Արցախէն,- կ'ըսէ Յակոբ՝ պատէն կախուած «Արցախի վանքերն ու եկեղեցիները» խորագրով քարտէսին նայելով:
- Կը կարծես՝ ես գիտեմ. օրական կը չափեն, կը ձեւեն, կը կտրեն իրենց ուզածին պէս: Շուշին, Շուշին չկայ. ստորագրեց, ի՞նչ ստորագրեց, ի՞նչ իրաւունքով:
- Կը յիշե՞ս՝ քեզի միշտ կ'ըսէի, որ Արցախը վտանգի մէջ է, հանգիստ պիտի չձգեն. իսկ Տիգրանակէ՛րտը...
- Նախ գրեցին՝ գնաց, յետոյ գրեցին՝ մերը մնաց, բայց յետոյ գրեցին՝ գնաց:

- Գանձասա՛րը:
- Նոյն բանը. մէկը կ'ըսէ գնաց, միւսը կ'ըսէ մնաց, միւսը՝ դեռ յայտնի չէ, միւսը՝ դեռ պիտի տանք: Մի՛ հարցներ Յակոբ, ալ մի՛ հարցներ: Դադիվանքին իբր թէ ռուսը պիտի հսկէ. ի՞նչ կարելոր, թէ ո՛վ կը «հսկէ»: Ամարա՛սը... Մենք մեր տան տերը չենք այլեւս, այս է իրողութիւնը, «վերահսկողութիւն»-ը ո՞րն է այլեւս:

Յանկարծ կ'ընդհատուի մեր երկխօսութիւնը. հեռաձայնին միւս կողմը մայրս է՝ փոխանցելու օրուան լուրերուն ամփոփումը. ազդանշանս, որ օրը իր աւարտին հասնելու վրայ է:

Ու կը քակուի կծիկը. արաբական կայանները այսպէս ըսին, «Պի.Պի.Սի.»-ն աղտոտին մէկն է արդէն, հայկական լուրերն ալ կախում ունի, թէ զով մտիկ կ'ընեն:

- Ես առաջին քանի մը վայրկեանը մտիկ կ'ընեմ, եթէ տեսայ, որ կուտ կորկուտ չկայ, կը դարձնեմ,- կ'ըսէ մայրս,- այսօր, տրամաբանական հարցազոյց մը կար, մտիկ ըրէ, մարդուն անունը մոռցայ, հայ է, բայց անգլերէն կը խօսի, աչքերը պզտիկ են, բայց աղուոր մազ ունի:
- Մամ, ես ինչպէ՞ս գտնեմ պզտիկ աչքերով եւ աղուոր մազերով մարդը:
- Աղջիկս, ես այսքանը քեզի փոխանցեցի, դուն ալ մնացեալը ըրէ, ո՛ւ՛ք:
- Մամ, շատ գէշ է կացութիւնը, մենք հարիւր տարի ետ գացինք:
- Ես կը հաւատամ, որ մենք այսպէս չենք մնար, մոմս վառեցի: Յայրիկը (մեծ հայրս) կ'ըսէր՝ մենք որբանոցին մէջ հասակ առինք, բայց մեր մէջ ապրելու տենչ կար: Մենք պիտի ապրինք, որ ապրեցնենք:

Քիչ անց, պատուհանէն դուրս, ինքնաշարժի մը լոյսերը կը փայլին. տան զանգերը կը հնչեն ու ահա բեռնակիրը, ձեռքին՝ փայտեթը. մէջինը «Վահան»-ու է անկասկած:

Փայտեթը հակաետիսէլ ետք ներս կը բերենք: Ծուկի եկած՝ անհամբեր կը բանամ զայն: Առաջին հերթին կը յայտնուի վկայականը. աչքս զամուսած կը մնայ վերջին տողին վրայ՝ «Արտադրուած է Շուշիում»: Նոր մահացած հարազատի վերջին շշուկը ըլլար կարծես: Արցունքներս կուլ տալով կը բանամ ծալքերը...

Իւրաքանչիւրին հետ կը քակուին յիշատակները՝ ներդաշնակ գունաւոր թելերը, գեղեցիկ նախշերն ու գունանկարները, արագ բանող ձեռքերը, լուսաւոր աչքերը, դուրսը վազվառող փոքրիկները, ժինկելով հացերը, սիգապանծ լեռները, երիցուկները...

Անխառն յուզումով կը դիտեմ «Վահան»-ու հիմա. կը շոյեմ իր բուրդէ մարմինը: Ի՞նչ ծիածաններ կան իր թելերուն մէջ, դողանջող զանգեր, բոցավառ սերեր, մոմ ու կնդրուկ: Կ'աղօթեմ զիսք գործող ձեռքերուն համար: Չեմ կրնար կոխելով անցնիլ վրայէն, ո՛չ, «Վահան»-ու շոյանքի է արժանի: ■

Թ.Տ.Գ. (Թորոնթօ)

(ԱՇՂԱԿ)

Portrait

NARINÉE POLADIAN
RENCONTRE

par Lerna BAGDJIAN

“Il n’y a pas de travail pour fille ou pour garçon. Faites simplement ce que votre cœur vous dit de faire. Préservez et diffusez la culture.”

Arménienne originaire du Liban, voilà maintenant deux ans que Narinée Poladian s’est installée en Arménie et se consacre pleinement à la taille de pierre ainsi qu’à la transmission de cet art ancestral. Un parcours atypique faisant d’elle la première tailleuse de pierre en Arménie.

À quelques rues de la place principale de Gyumri, au sein d’une petite structure datant de l’ère soviétique ne payant pas de mine, se cache l’atelier de Narinée.

Ayant grandi à Beyrouth et architecte de formation, Narinée se rend en janvier 2018 en Arménie pour un séjour sans durée fixe avec le programme de bénévolat “Birthright Armenia”. En explorant Erevan, elle se laisse séduire par les tailleurs de pierre situés à l’angle des rues Arami et Khoghbatsi. Ce petit atelier dont les poussières de tuf colorent la route est connu de tous et participe au charme du centre-ville.

“Je n’avais jamais eu d’intérêt particulier pour les khachkar avant de tomber sur cet atelier, c’est peut-être le charme de la simplicité du local, ou le fait qu’il n’y ait pas de femme parmi les tailleurs qui m’a intriguée”. Narinée leur demande alors si elle peut se joindre à eux pour pratiquer. Elle est accueillie à bras ouverts, et c’est ainsi qu’elle se formera pendant un an et demi à “l’art du khachkar”. Elle s’y rend pendant son temps libre et les weekend, puis devient salariée au bout de huit mois.

Que ce soit au seuil d’une église, dans un lieu commémoratif, ou en version miniature dans une boutique de souvenir, celui qui aura mis les pieds en Arménie les aura forcément rencontrés, ces fameuses pierre taillées alliant massivité et légèreté, que l’on appelle “Khachkar”. “Khach” signifie “croix” et “kar” “pierre”, littéralement “croix sur pierre”. L’art de tailler la pierre fait partie intégrante de la culture chrétienne arménienne.

Narinée raconte qu’un khachkar est structuré en trois parties: la croix occupe le centre de la composition, elle lie le bas, dont les motifs symbolisent la terre, la vie

humaine, le passé; et le haut, dont les ornements représentent le ciel, le futur.

Le tailleur doit s’armer de patience et de précision pour exprimer des détails ornementaux semblables à de la dentelle, trouvant en général leur origine dans la croyance païenne. Des blocs de pierre deviennent ainsi, avec le temps, chargés de signification.

Autour du poêle qui réchauffe la pièce, le fiancé de Narinée, Jora, raconte la signification du symbole de l’éternité selon une théorie peu connue. Ce symbole est composé de courbes s’orientant dans un sens ou l’autre et partant d’un point. “Si le symbole insinue un mouvement vers la droite, le vent descendrait du haut vers le bas, symbolisant que l’énergie proviendrait de l’univers en direction de la terre. S’il tourne vers la gauche, le processus inverse s’effectue. L’explication de Narinée se réfère aux croyances païennes arméniennes. Ce symbole d’identité nationale est aussi appelé “arevakhach”, littéralement “croix-soleil”. Il symbolise la vie éternelle. Son dessin insinue un mouvement continu, faisant écho au mouvement du soleil. Il se compose principalement de huit courbes, qui représentaient les huit dieux du système divin arménien : Aramazd, Anahit, Astghik, Vahagn, Mihr, Nané, Tir, Vanadour.

Tantôt ocre, rose ou rouge vif, la pierre locale employée est le fameux “tuf”. Sa couleur varie selon sa provenance. Le tuf noir d’Arménie se trouve dans la région du Shirak, et a su donner aux maisons du 19ème siècle de la ville de Gyumri leur identité. Le tuf d’Artik est à l’origine du surnom de Erevan, “la ville rose”. Cette pierre volcanique est celle que l’on retrouve sur les bâtiments monumentaux qui forment la place de la République dans la capitale. La légende dit que les pierres de tuf des quatre bâtiments disposés radialement avaient été choisies avec soin par l’architecte Tamanyan de manière à s’assombrir graduellement, pour symboliser la course du soleil. Réminiscences d’un peuple païen.

À 16h, la lumière qui balaye l’atelier de Narinée fait ressortir les clairs-obscur de ses créations. “Chaque variété de tuf possède ses propres propriétés. Il existe plus de quarante couleurs de cette pierre répertoriées en Arménie. En général, c’est la couleur rouge que l’on emploie afin que les motifs ressortent au mieux”, précise Narinée.

Désormais, à l’âge de vingt-six ans, Narinée poursuit sa formation tout en transmettant son savoir-faire au sein de son propre atelier. Elle suit un master en sculpture à l’université de Gyumri, développe ses créations personnelles, et enseigne à ses élèves -toujours plus nombreux- les techniques du métier ainsi que les significations des ornements.

Les mains d’or de Narinée font d’elle une gardienne de la culture. Si vous êtes de passage à Gyumri, n’oubliez pas de lui rendre visite ! ■

SECTEUR DES TIC EN ARMÉNIE: CE QUI MANQUE ENCORE DANS UNE PERSPECTIVE EUROPÉENNE

par Marcus BAGHDASSARIAN

Qu'est-ce qui manque encore dans le secteur des TIC en Arménie dans une perspective européenne? Les causes sont évidentes pour quelqu'un comme moi qui a grandi en Suisse et qui connaît les ingrédients d'un comportement commercial réussi.

Permettez-moi de l'expliquer ainsi: Dans un grand nombre de secteurs en Arménie il n'existe toujours PAS de culture en matière de retour d'information, de services, de durabilité, d'écoute, de travail d'équipe et, probablement le plus important, de reconnaissance de l'erreur. Mais attention, ces défis peuvent être surmontés, le meilleur exemple étant les industries hôtelière et gastronomique établies dans le Kentron d'Erevan. Ce secteur a compris l'adage selon lequel le client est roi, et que s'il est traité avec respect, il le rendra bien au prestataire de services. Toute personne qui s'est rendue dans le centre d'Erevan au cours des trois dernières années comprend ce que je veux dire.

Cependant, je souhaite me concentrer sur mon domaine, la scène des TIC en Arménie, en espérant que la nécessité de relever ces défis deviendra une évidence pour les entreprises d'outsourcing.

- **Culture du retour d'information:** Très souvent, les personnes qui ont grandi dans l'ère post-soviétique ont l'habitude d'attendre qu'un ordre arrive pour rendre leurs services. Cela s'applique également au retour d'information.

Nous l'avons souvent remarqué en travaillant ensemble et leur soulignons constamment que l'attente est également présente chez le client. Une fois que les communications sont transmises au fournisseur, le développeur commence à modifier son comportement et à donner un retour d'information de son propre chef, par exemple lorsqu'une tâche a été achevée.

- **Culture des services:** La même chose s'applique ici, au lieu de demander au client ce qu'il veut exactement, on pense que le client qui a payé pour un service ne doit pas dire au fournisseur ce qu'il doit faire.

Nous disons ici à nos fournisseurs qu'il est important de demander au client quels sont ses besoins et les étapes intermédiaires dans l'avancement du projet, pour lui dire, si le travail effectué répond aux attentes du client.

- **Culture de la durabilité:** La plupart des entreprises d'outsourcing se contentent souvent de courir après les gros sous et ignorent complètement les souhaits des clients potentiels. De leur point de vue, le client n'a qu'à payer. Avec ce seul "coup de chance", du point de vue de ces entreprises, tous leurs problèmes sont résolus.

Lorsqu'une entreprise nous propose de faire partie de notre portfolio, nous lui disons qu'il est préférable de compter sur moins d'argent, mais d'avancer à long terme grâce à un travail soigné et de qualité. Si une entreprise ne comprend pas cela, nous ne l'incluons pas dans notre portfolio.

- **Culture de l'écoute:** Ce qui manque malheureusement encore à de nombreux développeurs, c'est la capacité d'écoute empathique. De notre point de vue, cela tient au fait que ces sociétés de développement ont le sentiment de tout savoir.

C'est là que nous devons faire preuve de beaucoup de patience et insister auprès de nos développeurs qu'ils doivent écouter sans avoir l'impression de tout savoir. Dès que nous constatons, au bout d'un certain temps, qu'une entreprise n'a pas la volonté et la capacité d'écouter, nous mettons fin à notre collaboration avec elle.

- **Culture du travail en équipe:** Ici aussi, on peut parler d'un héritage de l'ère postsoviétique, où la devise est "d'abord moi et ensuite les autres". En bref, les gens pensent peu au travail d'équipe et à l'échange.

Nous essayons de faire comprendre aux gens que ce comportement égoïste peut être utile à court terme, mais qu'à plus long terme, il est plutôt susceptible de conduire à l'échec. En apprenant à chacun à se concentrer sur ses points forts et à échanger des idées avec les autres, nous pouvons faire beaucoup de progrès.

- **Culture de reconnaissance des erreurs:** C'est le plus grand défi. Les gens ont appris qu'il valait mieux mettre leurs erreurs sous le tapis que de les reconnaître. La plupart du temps, les entreprises ou leurs développeurs pensent que reconnaître une erreur va à l'encontre de leur fierté ou qu'ils risqueraient de perdre un contrat à cause de cela.

Nous disons à nos entreprises d'outsourcing et à leurs développeurs qu'il ne faut pas se faire trop de soucis pour les erreurs commises, mais qu'ils doivent >>>

your Nearshoring Partner for Software Development

visit us on: www.mbm-baghdassarian.ch

PREMAT S.A.

IMPORT & EXPORT

9, RUE DES ALPES

CH - 1201 GENEVE

TEL. 022 731 69 35

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՍՏԵՂԾՈՒԵԼՈՒ Է ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ԱՐԳԵԼՈՑ-ԹԱՆԳԱՐԱԼ

2020 թուականին պետական միջոցներով վերականգնուել են Լոռու մարզի Սանահին վանական համալիրի Ամենափրկիչ եկեղեցու տանիքը, իրականացուել մասնակի ամրակայում, վերականգնուել է Սարգիս Բաղդասարեանի «Լոռեցի Սաքո» քանդակը, որը ժամանակին ենթարկուել էր վանդալիզմի ու վնասուել, տեղադրուել է Դսեղ գիւղում: Մասնակի ամրակայուել ու վերականգնուել է Զոռնմի Սուրբ Զոհիսիմե եկեղեցին: Ասուկիսում կատարուած աշխատանքները ներկայացրեց ԿԳՄՍ Նախարարութեան Պատմութեան և մշակոյթի յուշարձանների պահպանութեան վարչութեան պետ Յարութիւն Վանեանը:

Նա նշեց, որ Զոռնմի Սուրբ Զոհիսիմե եկեղեցու վերականգնման աշխատանքների ընթացքում յայտնաբերուել է աւելի վաղ եկեղեցու հիմքեր, ժամանակատրապես կասեցուել են աշխատանքները՝ ուսումնասիրելու և լրամշակելու Նախագիծը:

Աւարտին են հասել Նաև Սիւնիքի մարզի Բնունիս համայնքի եկեղեցու վերականգնման աշխատանքները. այս տարի կ'իրականացուի եկեղեցու տարածքի բարեկարգման աշխատանքը:

Նա տեղեկացրեց, որ պետական միջոցներով պատվիրուել են յուշարձանների վերականգնման մի շարք Նախագծեր՝ Մարմաշէնի եկեղեցու ջրամեկուսացման, Շատիվանքի վերականգնման, Ագարակ հնավայրի ամրակայման և թանգարանացման Նախագծերը:

«Քանի որ ունենք հսկայական մշակութային ժառանգութիւն և բազմահազար յուշարձաններ, այս պարագայում պէտք է նշել, որ յուշարձանների վերականգնման ամբողջ բեռը պետութիւնը չի կարող միայնակ կրել, Նախարարութիւնը հնարաւորութիւններ է փնտռում համագործակցել ներդրողների, բարերանների, ՀԿ-ների, այլ շահագրգիռ անձանց, կազմակերպութիւնների հետ, որոնք հետաքրքուած են ներդրում, ֆինանսաւորում իրականացնելու այս բնագաւառում: Ունենք բազմաթիւ յաջողուած փորձեր», - ասաց Յարութիւն Վանեանը:

Որպես օրինակ նշեց, որ անցած տարուայ փոխգործակցութեան յուշագրի հիման վրայ օրերս կը սկսուեն Վարազավանք վանական համալիրի գաւիթներից մէկի վերականգնման աշխատանքները, *պրոցեսը* (գործընթացը) շարունակական կը լինի:

Նա յայտնեց, որ Նախնական պայմանաւորուածութիւններ կան մի շարք յուշարձանների վերականգնման

SECTEUR DES TIC EN ARMÉNIE: CE QUI MANQUE ENCORE DANS UNE PERSPECTIVE EUROPÉENNE

»»» aller de l'avant en s'assurant que les mêmes erreurs ne se reproduisent plus. Il faut un peu de patience pour instaurer cette notion, mais une fois que cette culture d'"apprendre de ses erreurs" devient la norme, les choses se passent beaucoup mieux et le travail des développeurs sera moins tendu.

Je tiens encore à soulever l'obstacle que représente la protection des données pour l'Europe. Il est à noter que le niveau de protection des données est beaucoup plus élevé en Europe qu'aux États-Unis, ce qui explique la raison pour laquelle la plupart des entreprises d'outsourcing reçoivent des commandes provenant des États-Unis. Cependant, en prenant les mesures appropriées en rapport avec la Loi fédérale suisse sur la protection des données (LPD) en relation avec le Règlement général sur la protection des données (RGPD) de l'Union Européenne concernant la sécurité des données, grâce à un traitement séparé du codage et de l'accès aux données et à des "Technical and organizational measures (TOM)" bien pensées, cet obstacle est également surmonté.

En résumé, on peut dire que relever les défis de la culture comportementale avec beaucoup de patience, d'amour, d'explications et, surtout, d'efforts, conduit au changement comme nous pouvons constater de notre expérience de ces dernières années. ■ M.B.

ամրակայման, տարածքների բարեկարգման հետ կապուած, այդ թուում Երևանի կարմիր կամուրջը, Ոսկեվազի Սուրբ Յովհաննես եկեղեցին, Պողոտու տաճարը, Աւանի խոնարհուած մատուռներից մէկը:

«Այս տարի Նախատեսուած են ևս մի քանի Նախագծերի իրականացում, որոնք հետագայում Նաև կը վերականգնուեն, այդ թուում՝ Փնդեվազի եկեղեցու որմնանկարները, Սուրբ Յովհաննես եկեղեցու պարսպապատերի և կից տարածքների վերականգնում, Նման մի շարք այլ աշխատանքներ», - ասաց Յ. Վանեանը:

ԿԳՄՍ Նախարարութեան պաշտօնեան Նաև ասաց, որ այս տարի կը Նախաձեռնուի երկու արձանի վերականգնում՝ Երևան-Սևան մայրուղու հարևանութեամբ Դաւիթ Բեջանեանի «Ճանապարհաշինարարներ» և Խաչատուր Յակոբեանի «Արծազանգ»:

Մշակութային ժառանգութեան և ժողովրդական արհեստների վարչութեան պետ Աստղիկ Մարաբեանը յայտնեց, որ առաջիկայում ստեղծուելու է երկու Նոր արգելոց-թանգարան՝ «Դուլին մայրաքաղաք» և «Դաշտադէմի ամրոց», որոնք կը համալրեն 13 արգելոց-թանգարանների շարքը:

Նրա խօսքով, Նոր արգելոց-թանգարանների ստեղծումը կը Նպաստի զբօսաշրջային երթուղիների ընդլայնմանը: ■

Աղբիւրը՝ Panorama.am

RAPATRIEMENT PROFESSIONNEL: ILS VIENNENT DE LA DIASPORA

Par Anush TRVANTS

La guerre et la pandémie du coronavirus n'ont eu que peu d'effet sur la décision des spécialistes arméniens de la diaspora de venir en Arménie pour travailler dans l'administration de l'État arménien dans le cadre du programme «iGorts» du Bureau du Haut-commissaire aux Affaires de la Diaspora. En un an, 52 Arméniens de la Diaspora provenant de 19 pays sont arrivés en Arménie et travaillent déjà dans 19 agences étatiques différentes.

"Le programme «iGorts» a été lancé au printemps 2020 et nous avons reçu plus de 800 candidatures. Nonobstant la situation de la pandémie, la plupart des participants ont franchi les obstacles liés aux frontières fermées et sont arrivés en Arménie en septembre 2020. Nous avons eu des participants qui sont venus ici pendant la guerre, par leurs propres moyens. Dans la période d'après-guerre, neuf autres spécialistes arméniens de la diaspora ont rejoint le programme, ce qui, bien entendu, nous réjouit", dit Sara Anjargolyan, chef du bureau du Haut-commissaire aux Affaires de la Diaspora.

Peu de temps après le lancement de l'édition 2021 du programme "iGorts", quelques 80 spécialistes arméniens de la diaspora avaient déjà postulé. Ils viennent du monde entier, des États-Unis, du Canada, de la Russie, de la Chine, de l'Iran, d'un nombre de pays européens et du Moyen-Orient. Le bureau du Haut-commissaire aux Affaires de la Diaspora reçoit de nombreuses demandes de renseignements et des observations de toutes les communautés de la diaspora, ce qui donne à penser que les informations sur le programme ont atteint les pays les plus éloignés et ont suscité de l'intérêt.

Les domaines professionnels des candidats sont également variés: le droit, l'éducation, l'économie, les finances, l'ingénierie, les sciences sociales et politiques, l'informatique et les technologies de l'information, la communication et les études des médias etc. Auparavant, le gouvernement avait présenté une liste des spécialités dont il avait besoin: sciences politiques, administration publique, relations internationales, gestion des conflits; sociologie et travail social; sciences militaires; culturologie; psychologie; éducation; droit; informatique et technologies de l'information; communication et médias; gestion des catastrophes et des risques; écologie; agriculture; tourisme; développement urbain et gestion des déchets; génie; architecture; médecine et sciences de la santé; commerce international et finances; statistiques; économie.

Quelle est la principale motivation des jeunes arméniens de la Diaspora à venir en Arménie et y travailler? Sara Anjargolyan explique: "Sur la base de notre expérience de la première année, je peux dire que la principale motivation des participants est le rapatriement professionnel, le partage de leurs connaissances et de leur expérience avec l'Arménie. Nos spécialistes arméniens de la diaspora perçoivent le travail de cette année comme un service dans le cadre duquel ils veulent contribuer à l'amélioration et au développement du secteur public ainsi qu'à l'élaboration des politiques et des programmes dans ce domaine. En apportant leurs idées innovatrices, leur culture, leur expérience et leurs capacités en Arménie, ils veulent améliorer et assainir notre système étatique. Il est très important pour nous de constater que certains d'entre eux expriment le désir de rester définitivement en Arménie et reçoivent des offres d'emploi stables au sein de l'administration."

Hayk Margaryan, participant de «iGorts» 2020, qui a travaillé au ministère de l'Économie, a récemment été nommé directeur du Centre national pour l'innovation et l'entrepreneuriat.

Né en Arménie, Hayk Margaryan a déménagé en Russie avec sa famille alors qu'il n'avait que 3 ans. Il a également vécu aux États-Unis et au Canada. Économiste de formation, il a déjà franchi le premier pas pratique dans son nouveau poste. Le Centre national pour l'innovation et l'entrepreneuriat tentera d'effectuer un transfert de technologie, ce qui est une nouveauté en Arménie. Le Centre servira d'intermédiaire auprès des milieux scientifiques dont les représentants seraient intéressés de mettre en œuvre leurs projets et recherches scientifiques.

Selon Sara Anjargolyan, "iGorts" donne une large opportunité aux Arméniens de la diaspora. "C'est le premier programme d'État de l'histoire de l'Arménie par lequel les spécialistes de la Diaspora sont invités en masse à travailler dans le gouvernement de la RA. Le programme offre non seulement une occasion unique de servir dans l'administration, mais ouvre également une nouvelle voie aux professionnels de la diaspora pour une coopération plus étroite dans la construction de l'État arménien."

Parallèlement à l'arrivée de spécialistes de l'étranger, on observe un autre phénomène. De nombreux spécialistes arméniens partent à l'étranger faute de trouver un emploi convenable en Arménie. Cependant, le >>>

ACTION SIMULTANÉE DANS 15 VILLES POUR DEMANDER LA LIBÉRATION DES PRISONNIERS ARMÉNIENS DÉTENUS EN AZERBAÏDJAN

Le 15 avril 2021, des rassemblements pacifiques ont eu lieu simultanément dans 14 villes à travers le monde en faveur de la libération immédiate des prisonniers de guerre (civils et militaires) détenus illégalement en Azerbaïdjan. En effet, plus de 5 mois après la signature de l'accord trilatéral entre la Russie, l'Arménie et l'Azerbaïdjan qui prévoit, à son article 8, l'échange "des prisonniers de guerre, les otages et autres détenus", plus de 200 combattants et civils arméniens sont encore détenus en Azerbaïdjan dans des lieux gardés secrets et soumis à des traitements inhumains et dégradants. Du côté arménien, en revanche, tous les prisonniers de guerre ont été rendus à l'Azerbaïdjan.

Grâce à une coordination efficace entre des groupes d'Arméniens dans différents pays, des rassemblements ont été organisés le même jour à Erevan, Berlin, Hambourg, Houston, Los Angeles, Marseille, Montréal, Moscou, New York, Paris, Rome, Sacramento et Toronto.

(Crédit photo: Iskender Giragossian)

À Genève, le rassemblement a eu lieu sur la Place des Nations en présence de Anna Barseghian, conseillère municipale de la Ville de Genève, Ueli Leuenberger, ancien Conseiller national et Patrick Dimier, Député au Grand Conseil ainsi que des représentants de la communauté arménienne. Une vingtaine de personnes, vêtues de noir masques compris, tenaient des pancartes sur lesquelles on pouvait lire: "Aliyev refuse de fournir à la Croix-Rouge le nombre de captifs arméniens", "Libérez les otages arméniens", "L'Azerbaïdjan doit respecter l'accord de cessez-le-feu", "L'Azerbaïdjan viole les Conventions de Genève sur l'échange des prisonniers de guerre", etc. Un appel à été lu par Lerna Bagdjan, en français, et par Sarkis Shahinian, en anglais, à l'attention de nos gouvernements nationaux, de nos concitoyens, de l'Organisation des Nations Unies, des organisations et défenseurs des Droits de l'Homme, leur demandant d'exhorter l'Azerbaïdjan à libérer immédiatement et sans condition tous les prisonniers de guerre arméniens.

Par ailleurs, une lettre a été envoyée au nom de la Communauté arménienne de Suisse à la Haute Commissaire des Nations Unies aux Droits de l'Homme,

RAPATRIEMENT PROFESSIONNEL: ILS VIENNENT DE LA DIASPORA

➤➤➤ bureau du Haut-commissaire aux Affaires de la Diaspora ne considère pas qu'il est de son devoir de les maintenir en Arménie. "Les questions de travail et d'emploi en Arménie sont au-delà de nos compétences. Notre bureau est responsable du développement des relations entre l'Arménie et la Diaspora et de la mise en œuvre des stratégies et politiques. Il est important pour nous de consolider le potentiel professionnel humain pan-arménien en Arménie. Notre travail et nos programmes portent sur cette mission et s'inscrivent dans le cadre de sa réalisation", fait remarquer Sara Anjargolyan.

Le billet d'avion pour les spécialistes de la diaspora venant en Arménie (vers l'Arménie et retour) est fourni par le gouvernement de la République d'Arménie. Ces spécialistes bénéficient d'une assurance maladie et reçoivent uniquement un montant mensuel de 336 000 AMD pour leurs frais d'hébergement. Le Bureau informe que jusqu'à présent, il n'y a pas eu de mécontentement quant au montant alloué aux spécialistes. Le programme ne couvre pas les dépenses de la famille du spécialiste. Les personnes qui sont venues ici avec leur famille couvrent elles-mêmes leurs frais.

En 2021, le Bureau compte recruter 50 nouveaux spécialistes de la Diaspora, le budget du programme de cette année étant environ AMD 233 millions. Le financement provient exclusivement du budget de l'État.

Le programme 2021 prévoit également des postes de travail en dehors de la capitale. Les candidats ont pu choisir des collectivités locales, tels que les administrations régionales, comme option dans leur candidature. Sara Anjargolyan est également originaire de la Diaspora. Elle est arrivée en Arménie en 2012 depuis les États-Unis. À notre question de savoir quelles étaient, selon son expérience, les principales difficultés des Arméniens nés, élevés, éduqués dans la Diaspora et travaillant ici, elle répond: "Il existe des différences dans la culture du travail, ce qui est normal. Tout au long de cette période, les participants n'ont pas eu de problèmes ou d'obstacles infranchissables. Bien sûr, il y a eu certaines difficultés qui ont été résolues grâce au travail efficace des spécialistes de la Diaspora et de leurs collègues locaux, et continueront d'être résolues en cas de nouveaux problèmes. Toute l'équipe iGorts est guidée par un style de travail flexible, ce qui facilite le processus d'intégration.

Parfois, le fait de ne pas bien maîtriser l'arménien crée également des problèmes, mais d'après mon expérience, je peux vous assurer qu'il est très facile d'améliorer nos connaissances de la langue maternelle au travail." ■ A. T.

Informations: Diaspora.gov.am

(Article paru en arménien dans *Aliq Media* et traduit par *Artzakank*)

Mme Michèle Bachelet avec copies à la Directrice de l'Office des Nations Unies à Genève, Mme Tatyana Valovaya, au Chef du Département fédéral des affaires étrangères, M. Ignazio Cassis, et au Président du Grand Conseil genevois, M. François Lefort. ■

INVESTISSEMENTS PARTIS EN FUMÉE DANS LES TERRITOIRES CÉDÉS À L'AZERBAÏDJAN

Ndlr: Le journal arménien d'investigation "HETQ" a publié un article signé par Sara Petrossian sur les investissements réalisés par les efforts collectifs des Arméniens dans les territoires cédés à l'Azerbaïdjan. Nous en publions ici de larges extraits.

Depuis les années de la première guerre d'Artsakh, les Arméniens ont concentré leurs efforts sur le développement de ce territoire. En 1992, le Fonds pan-arménien Hayastan (Himnadram) a été créé dans le but de reconstruire l'Artsakh et de mettre en œuvre des programmes de développement en Arménie, gravement touchée par le tremblement de terre de 1988. À l'époque soviétique, la région autonome du Haut-Karabakh, qui se trouvait sous le contrôle de l'Azerbaïdjan, était presque entièrement dépourvue d'infrastructures et ce qui en restait après la guerre avait été réduit en ruines.

Plus tard, en plus de Himnadram, d'autres fondations arméniennes et des investisseurs individuels ont commencé à mettre en œuvre des programmes de développement en Artsakh. Petit à petit, cette terre, objet de l'amour et de l'affection de tous les Arméniens, a pu renaître et s'épanouir.

Suite à la guerre de 44 jours, l'Artsakh a été contraint de céder de vastes territoires à l'Azerbaïdjan. Ainsi, 7 régions comprenant quelques 118 communes sont passées sous le contrôle de l'ennemi, qui jouit désormais des infrastructures créées au cours des 28 dernières années, grâce aux efforts collectifs des Arméniens.

La part la plus importante des investissements dans les territoires cédés à l'Azerbaïdjan revient à Himnadram. Leur total, selon les calculs de HETQ, s'élève à USD 110 millions à partir de 1998. Entre 1992 et 1995 le Fonds pan-arménien avait alloué USD 4 639 848 à des programmes humanitaires pour réhabiliter et moderniser l'infrastructure de la République d'Artsakh. Quelques grands projets tels que la reconstruction du village de Vaghuhas, la construction de la route Goris-Stepanakert et la ligne électrique Shushi - Karmir Shuka ont été réalisés grâce aux fonds récoltés par des téléthons et phonéthons annuels. Au cours des 26 dernières années, Himnadram a réalisé des travaux à grande échelle à Shushi et dans le village de Karintak, tous les deux passés sous le contrôle de l'Azerbaïdjan.

À Hadrut, d'importants programmes de développement ont été mis en œuvre par le Fonds pan-arménien et l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance (UGAB). Cette dernière, qui considérait comme prioritaire le repeuplement d'Artsakh et la reconstruction des villages arméniens détruits et abandonnés suite à la guerre de 1988-94, a lancé en 2002 la réhabilitation du village de Norashen. Une vingtaine de maisons pour 150 habitants, un centre médical, une école, un jardin d'enfants y ont été construits. Une dizaine d'autres maisons ont été construites dans le village de Bareshen.

Les investissements les plus importants dans les régions de Kashatagh et de Karvachar ont été réalisés par la Fédération révolutionnaire arménienne (FRA). Selon les calculs de la FRA, le volume des investissements s'élève à plus de 20 millions de dollars, sans compter les programmes caritatifs. À partir de 2009, des petites centrales hydroélectriques ont été construites sur la rivière d'Aghavno.

Selon Hakob Matilyan, membre du Comité central de la FRA, les 4 centrales fournissaient 22% de l'électricité consommée en Artsakh. Avec les bénéfices générés, la FRA a réalisé l'éclairage de la ville de Berdzor, a construit une aire de jeux et a créé la fondation caritative "Kashatagh". Par ailleurs, il y a 4 ans, 4 hectares de vergers de noyers ont été créés à Kashatagh. Ils devaient porter des fruits cette année...

Dans le village d'Aghavno, *Artsakh Roots Investment* (ARI) une société d'investissement créée par des hommes d'affaires libano-arméniens, a construit Ariavan*, une agglomération de 50 maisons avec des installations communes modernes et un terrain à proximité. Les maisons de Ariavan ont été mises à la disposition de familles nombreuses, d'officiers ayant servi dans l'armée pendant plus de vingt ans et d'autres résidents.

Le deuxième grand projet d'ARI était la construction de "Sydney", un quartier à Karvachar. Réalisé principalement grâce aux investisseurs arméno-australien. Le gouvernement d'Artsakh avait pris en charge la construction des infrastructures dans le district. "Sydney" n'était pas encore habité, mais 12 maisons sur 15 étaient déjà prêtes.

Un autre grand investisseur, la Fondation Tufenkian, a commencé ses activités en Artsakh en 2003. C'est principalement dans la région de Kashatagh qu'elle a réalisé ses projets visant le repeuplement et le développement économique. Environ USD 4 millions ont été investis pour la construction et la rénovation d'écoles, de logements, de monuments historiques etc. En 2004, la Fondation a créé le village d'Arajamugh en y construisant chaque année 6 maisons d'habitation.

Dans la région de Karvachar, l'UGAB a fourni du matériel agricole aux habitants de Berdzor et construit >>>

 (*) Situé sur le couloir de Berdzor/Lachin, son statut n'est pas clair mais le chef du village et une partie des habitants y sont restés.

Vahé Berberian
AU NOM DU PÈRE ET DU FILS

Traduit de l'arménien par Hourï Varjabédian
Collection : Diasporales

«Toutes les histoires ont une fin et chaque fin a son histoire. Ceci est l'histoire d'une fin. La fin de la vie de mon père. Je la raconte pour la partager et ainsi me libérer de ce poids. Je dois

raconter, car si je ne le fais pas, l'histoire restera à jamais inachevée. Et aussi pour qu'enfin je puisse inscrire le point final de ma main et refermer le livre, descendre dans la rue et reprendre le cours de ma vie sans éprouver un quelconque sentiment de culpabilité.

On devient adulte, dit-on, au moment où on se réconcilie avec la personne de son père. Plus exactement, en descendant le buste du père de son piédestal, il se ranime et on se réconcilie avec cette réalité qui veut qu'un père, comme tous les mortels, n'est qu'un être humain faillible, ni plus ni moins. Alors seulement on peut couper le cordon et l'aimer tel qu'il est.

En ce qui me concerne, le buste de mon père était si lourd, qu'au moment de le descendre de son piédestal il m'a échappé des mains et s'est cassé en mille morceaux; je les ai gardés jusqu'à l'âge de 36 ans dans notre appartement au troisième étage, à l'angle de Normandie et Sunset, jusqu'au jour où un parfait inconnu mettant bout à bout les morceaux les a posés devant moi et a disparu.»

L'irruption de la prostituée américaine - l'étrangère - dans l'appartement de Los Angeles a brisé le fragile équilibre de la famille exilée, vivant sur les souvenirs de leur quartier de Beyrouth déserté pendant la guerre. Les mondes du fils - enseignant passionné de théâtre - et du père - entouré des milliers de livres ramenés de sa librairie du Liban - se confrontent entre choc des cultures et considérations morales.

Dans ce roman, Berberian tisse une fresque quasi cinématographique dans le Hollywood des années quatre-vingt, autour des tensions de la relation père-fils troublée par la passion et les interdits face au poids des valeurs traditionnelles. ■

INVESTISSEMENTS PARTIS EN FUMÉE DANS LES TERRITOIRES CÉDÉS À L'AZERBAÏDJAN

»»» des entrepôts. Elle y a également créé des oliveraies.

A Talish, dans le cadre du programme "Talish revival", le Fonds pan-arménien Hayastan a réalisé des travaux de construction et de rénovation à grande échelle comprenant un centre communautaire, un centre médical, 18 maisons d'habitation, un club, une salle de fêtes, un réseau d'eau potable de 4,5 km de long et des canalisations.

Il convient de noter que de nombreux particuliers ont également investi des fonds importants et réalisé des projets dans ces zones passées sous le contrôle de l'Azerbaïdjan. ■

1915-ԻՑ ՄԵԿ ԴԱՐ ԱՆՑ
ՉԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԿՐԿԻՆ
ԲԱԽՈՒՄ Ե ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ինչպես ամեն տարուայ ապրիլի 24-ին, այս տարի ևս հայ ժողովուրդը ոգեկոչեց Չայոց ցեղասպանության գոհերի յիշատակը:

2021թ., սակայն, հայ ժողովուրդն իր 1,5 մլն գոհերի, հայրենիքի կորուստը յիշատակեց այնպիսի պայմաններում, որոնք, կարծես, նրան հետ են տարել ցեղասպանությանը յաջորդած ժամանակաշրջան, երբ Թուրքիան սկսեց իրագործել հայերի մշակութային ցեղասպանությունը:

2020թ. աշնանը Թուրքիայի աջակցությամբ Ադրբեջանի՝ Արցախի դեմ սանձագերծած պատերազմից յետոյ պատմությունը, կարծես, կրկնում է: Պատերազմի հետևանքով Ադրբեջանն իր վերահսկողության տակ անցած տարածքներում ավերում ու պղծում է հայկական մշակութային և պատմական ժառանգությունը:

Սա հայերի մօտ հիմնաւոր վախ է առաջացնում, որ 2020-ի հայրենագրկումից յետոյ Ադրբեջանը հայկական ժառանգության նկատմամբ վարելու է այն նոյն ոչնչացման քաղաքականությունը, ինչը՝ 1915-ի ցեղասպանությունից յետոյ իրագործել ու շարունակում է իրագործել Թուրքիան:

Տեկրի տաճար, 5-րդ դար, 1912թ. և 2000թ-ին (Ուսանկարը՝ Ս. Կարապետյանի www.raa.am)

Ցեղասպանությանը յաջորդող տարիներին հայ ժողովրդի պատմական հայրենիքում և Թուրքիայի այլ քաղաքներում սիստեմատիկաբար իրականացուել է հայ ժողովրդի հետքը ջնջելու քաղաքականությունը:

Տարբեր կառույցների փաստահաւաք աշխատանքները համադրելով՝ պարզ է դառնում, որ մինչև Ցեղասպանությունը, Օսմանեան կայսրությունում մասնաւորապէս Արևմտեան Չայաստանում, հայ ժողովուրդն ունեցել է 4600-ից ավել եկեղեցիներ, վանքեր, դպրոցներ, գերեզմանոցներ ու հիւանդանոցներ: Մեծ մասը՝ 2000-ից ավելին, եղել են պաշտամունքային վայրեր: Այս պատմական և մշակութային նշանակութիւն ունեցող յուշարձանների մեծ մասը կամ ոչնչացուել է, կամ դրանց անվերականգնելի վնաս է հասցուել Թուրքիայի՝ 100 տարի շարունակուող նպատակաւորղումած քաղաքականութեան արդիւնքում:

Չայկական եկեղեցիներն ու վանքերը դիտաւորեալ ոչնչացուել են, կամ որպէս սեփականութիւն յանձնուել անհատների, բնակավայրերից հեռու գտնուող եկեղեցիները անտէրութեան են մատնուել՝ թողնուելով ժամանակի և բնութեան քմահաճոյքին, մի մասն էլ որպէս պատրաստի շինութիւն օգտագործուել են այլ նպատակներով՝ ախոռ, գրադարան, թանգարան, կինոթատրոն, սակայն ավելի յաճախ դրանք վերածուել են մզկիթի, որոնց մեծ մասի հայկականութիւնը ժխտում է: >>>

1915-ԻՑ ՄԵԿ ԴԱՐ ԱՆՑ. ՅԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԿՐԿԻՆ ԲԱԽՒՈՒՄ Ե ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

»»» Հայկական ժառանգության ավերման գործում պետությանն անգնահատելի ծառայություն են մատուցել գանձ որոնողները: «Հայերի թաքցրած ոսկիները գտնելու» միուցքով տարուած գանձախոյզները պետության թողուտութեամբ տասնամեակներ շարունակ անդառնալիորէն ավերել են հայկական եկեղեցիները, գերեզմանոցները և նոյնիսկ հայերից մնացած տները:

Վերջին տասնամեակում փոքրամասնութիւնների, այդ թում նաև հայերի մշակութային-կրօնական *օբյեկտ*ների (գոյբերի) պահպանման հարցում Թուրքիան պետական մակարդակով հոգածութեան պատրասք է ստեղծել՝ մասնակիորէն վերականգնելով մեկ-երկու այնպիսի կրօնական նշանակութեան հաստատութիւններ, որոնց հայկականութիւնն անհերքելի է նոյնիսկ թուրքական համակարգուած ժխտողականութեան պայմաններում:

Նման օրինակ է Վանայ լճի Աղթամար կղզու Սուրբ Խաչ հայկական եկեղեցին, որի վերականգնումն իրականում քաղաքական և քարոզչական քայլ էր, որի նպատակներից մէկն էլ 1000-աւոր եկեղեցիների ավերման փաստը բողարկելն էր:

Իսկ իրական պատկերն այն է, որ այսօր էլ շարունակուում են հայկական ժառանգութեան ոչնչացումը, ինչն ակնյայտ խախտում է 1923թ. ստորագրուած Լոզանի պայմանագրի այն կէտը, որով Թուրքիան պարտաւորուում է պահպանել և վերանորոգել փոքրամասնութիւնների կրօնական և մշակութային ժառանգութեան *օբյեկտ*ները: Վերջին տասը տարիների ընթացքում Թուրքիայում ավերուել են Մուշի, Մալաթիայի հայկական թաղամասերը, վաճառքի են հանուել հայկական կանգուն, կամ կիսաւեր եկեղեցիներ:

Ահա Թուրքիայի այս քաղաքականութիւնն է, որ Ցեղասպանութիւնից 106 տարի անց ապրիլի 24-ը հայերին ստիպում է զուգահեռներ անցկացնել մէկ դար առաջ Թուրքիայում սկսուած և 21-րդ դարում Թուրքիա-Ադրբեջան դաշինքի կողմից շարունակուող հայատեաց քաղաքականութեան միջև:

Ադրբեջանը, Թուրքիայի օրինակով նոյն սիստեմատիկ քաղաքականութիւնը որդեգրած, լծուել է 2020թ. պատերազմից յետոյ իր վերահսկողութեան տակ անցած տարածքները հայկականութիւնից մաքրելու գործին: Կիրառուում է գրեթէ նոյն գործիքակազմը, ինչ Թուրքիան. այն ամէնը ինչ հայկական է, կամ հիմնահատակ ոչնչացուում է, կամ պատերի վրայից հայկական արձանագրութիւնները ջնջելով, ներկայացուում է իբրև այլ եթնիկ-կրօնական խմբերի սեփականութիւն:

Պատերազմին յաջորդած ընդամենը մի քանի ամիսների ընթացքում բազմաթիւ նման դէպքեր են արձանագրուել, ընդ որում պետութեան բարձրագոյն ղեկավարութեան անմիջական մասնակցութեամբ: Այս հարցում առաջամարտիկի դերը ստանձնել է Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիևը: Նա մարտին այցելել էր Լեռնային Ղարաբաղի օկուպացուած Յադրուբի շրջանի Ծակուռի գիւղի 12-րդ դարի Սուրբ Աստուածածին հայկական եկեղեցի՝ յայտարարելով, թէ այն աղուանական է, իսկ վրայի 12-րդ դարի հայկական արձանագրութիւնները կեղծուած են հայերի կողմից: Հայկական ժառանգութեան իւրացման քաղաքականութիւն է տար-

ւում Արցախի բոլոր կարևորագոյն կրօնական կառոյցների հարցում:

Իսկ համեմատաբար նոր և ոչ շատ յայտնի եկեղեցիները հիմնահատակ ոչնչացում են: Վառ օրինակ է Ադրբեջանական ՉՈՒ վերահսկողութեան տակ անցած Տաքիայի հայկական Սուրբ Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, որի առեղծուածային անյայտացման մասին *ռեպորտաժ* էր պատրաստել բրիտանական BBC-ին: Անգլիացի լրագրողին դժուարութեամբ էր յաջողուել տեղորոշել հայկական եկեղեցու գտնուելու վայրը, քանի որ այն Ադրբեջանական ոյժերը հիմնահատակ ավերել էին այնպէս, կարծես որևէ եկեղեցի չէր էլ եղել: Նոյն կերպ 2005-2006թթ. առանց իսկ մի հետք թողնելու Ադրբեջանի իշխանութիւններն ավերել էին Ցուղայի միջնադարեան հայկական խաչքարերը:

Պատերազմից յետոյ անցել է ընդամենը 6 ամիս, սակայն բազմաթիւ են սոցցանցերում տարածուող տեսա-նիւթերը, որտեղ անպատճելիութիւնից խրախուսուած Ադրբեջանցի զինուորները ոգևորութեամբ քանդում, պղծում ու ոտնատակ են տալիս հայկական գերեզմանոցները, տները, եկեղեցիները, սրբապատկերները՝ իրենց արարքը մեծագոյն հերոսութիւն ներկայացնելով:

Սակայն Ադրբեջանը կարծես պետութեան կողմից խրախուսուող այս քաղաքականութեան մէջ որոշել է գերազանցել Թուրքիային: Այն ամէնն, ինչ Թուրքիան արել է հայկական հետքը վերացնելու համար 100 տարում, Ադրբեջանը ցանկանում է անել շատ ավելի կարճ ժամանակահատուածում:

Հաւանաբար, սա է պատճառը, որ պատերազմի ավարտից յետոյ՝ մինչև այսօր, Ադրբեջանն ամէն կերպ ձգձգում է UNESCO-ի մշակութային արժէքների վիճակը գնահատող անկախ փորձագետների այցը տարածաշրջան և Ադրբեջանի վերահսկողութեան տակ անցած հայկական մշակութային, կրօնական և պատմական յուշարձանների գոյքագրումը:

Հաւանաբար, այս նպատակաւորուած քաղաքականութիւնը յստակ նպատակ ունի՝ հնարաւորինս վերացնել հայկական հետքը հայ ժողովրդի պատմական հայրենիքի այս հատուածից ևս: ■

Ռաֆայել Սահակեան
Անահիտ Վեգիբեան
ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

COMMUNICATIONS

DONS

Pour Artzakank-Echo

Pour le repos de l'âme de M. Hovhannes Cilingiryan

Huguette et Vahé Gabrache CHF 400.-

Artzakank-Echo remercie les donateurs.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երևանում ՀՀ ԳԱԱ Պատմության հետազոտողի գիտական խորհրդի որոշմամբ հրատարակուել է բանասիրական գիտությունների թեկնածու **Մարիամ Հովսեփյանի «Հայ գաղթականների և որբերի հիմնախնդիրները "Ճակատամարտ" օրաթերթում (1918-1923 թթ.)»** վերնագրով մենագրությունը:

Աշխատությունը, հիմնուելով Կ.Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի հրատարակումների վրայ, 1918-1923 թուականների կտրուածքով ներկայացնում է հայ գաղթականների և որբերի հիմնախնդիրները, ինչպես նաև՝ Հայաստանի Առաջին Հանրապետության և Թուրքիայի պետական ու հայ ազգային կառույցների կողմից դրանց լուծման նպատակով իրականացուած ծրագրերն ու կարևոր նախաձեռնությունները:

Գիրքն ունի գիտագործնական նշանակություն: Այն նախատեսուած է պատմաբանների, քաղաքագետների, հայ մամուլի պատմությունն ուսումնասիրողների և թեմայով հետաքրքրուած ընթերցողների համար:

Երևանում «Newmag» հրատարակչատնից լոյս է տեսել թուրք պատմաբան, Հայ Դատի պաշտպան **Թաներ Աբչամի «Խայտառակ արարք»** գրքի հայերեն թարգմանությունը: Հեղինակն այն շարադրել է օսմանական աղբիւրների հիման վրայ՝ մեջբերելով 1809 ծանօթագրութիւն, որոնք ապացուցում են Հայոց ցեղասպանութեան եղելութիւնը: Գրքում կան նաև քիչ օգտագործուած բազմաթիւ փաստեր, որոնք իրական բացայայտում կարող են լինել հայ ընթերցողի համար:

«Խայտառակ արարք»-ը տալիս է մի շարք հարցերի պատասխաններ, թէ ինչպէս Թուրքիան խուսափեց մարդկութեան դէմ գործած ծանր յանցագործութեան պատասխանատուութիւնից օգտագործելով տարածաշրջանում գերտերութիւնների շահերի բախումը, մեղաւորներին պատժելու համար միջազգային հանրութեան ոչ համարժէք փորձերը և թուրք ազգայնականների առաջնահերթութիւնները:

Հրատարակչութեան տնօրէն Արտակ Ալեքսանյանի խօսքով՝ Թաներ Աբչամի գիտական այս լուրջ գիրքը օգտակար գէնք կարող է լինել նաև Հայկական հարցն ուսումնասիրող ուսանողների և ընթերցատերների համար:

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): de 10h00 à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition le matin et le soir.
Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredi: de 14h00 à 18h00, la bibliothèque Saint Grégoire l'Illuminateur du Centre Arménien est ouverte au public. Renseignements: M. Garabed Yelegen Tél. 079 538 51 26 bibliotheque@centre-armenien-geneve.ch

Messes arméniennes en Suisse alémanique			
Date	Heure	Lieu	Adresse
23.05.2021	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
06.06.2021	14 30	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
11.07.2021	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
www.armenische-kirche.ch Pfr.ShnorkTchekidjian Tel: 079/704 74 87			

LE RAPPORT D'ACTIVITÉ 2020 DE SEMRA EST SORTI ! SOYEZ GÉNÉREUX!

12 pages abondamment illustrées de photos. Toute la vie de notre Fondation durant cette année 2020 particulièrement "chambardée" par la pandémie. L'état d'avancement de nos divers projets. Nos intentions pour 2021. Mais aussi, cet immense chagrin causé par le décès de Jean-Pierre Bernhardt. Tout cela constitue la matière du rapport annuel de SEMRA, un fascicule qui vient de sortir de l'imprimerie de Gérard Guenat. Ce document a été expédié le 18 mars à plusieurs centaines de personnes impliquées à divers degrés dans la vie de notre Fondation. Il peut aussi être consulté et téléchargé sur le site Internet de SEMRA.

Il faut ici souligner que ce rapport n'est pas uniquement un instrument d'information à l'intention des compagnons-nes de route de SEMRA. C'est aussi et peut-être surtout **la ressource financière la plus importante de SEMRA** au travers des nombreux dons qu'il suscite. Plus que jamais, SEMRA a besoin d'argent pour aider l'Arménie qui traverse actuellement l'une de ses plus graves crises depuis son accession à l'indépendance. Et puis peut-on mieux rendre hommage à Jean-Pierre Bernhardt qu'en soutenant généreusement la Fondation qu'il a créée?

Fondation suisse pour les enfants malades en République d'Arménie
www.semraplus.ch
 CCP 25-7831-5
 Banque cantonale du Jura, Porrentruy
 HH93 0078 9042 0354 8376 4

ԺԸՆԵՒ ԵՒ ԼԵՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

PAROISSE DE GENEVE
REGION LEMANIQUE
SAINT-HAGOP
EGLISE APOSTOLIQUE
ARMENIENNE

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ ԵՒ ԱԿԳ ՇԱԲԱԹՈՒԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԵՐԸ ԺՆԵՒԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Այս տարուան Ակագ Շաբթուան բոլոր արարողութիւնները հանդիսաւորապէս կատարուեցան ժնեւի Ս. Յակոբ մայր եկեղեցւոյ մէջ, նախագահութեամբ Առաջնորդական Տեղապահ՝ Յոգձ. Տ. Գուսան Վրդ. Ալճանեանի: Կիրակի Սարտի 28-ին, Ծաղկազարդի պատարագի աւարտին, Յայր Սուրբը կատարեց Դռնբացեթի գեղեցիկ ու խորհրդաւոր արարողութիւնը, խնդրելով մեր Փրկչէն որ բանայ իր ողորմութեան դռները հաւատացեալներուն առջեւ: Ապա Յայր Սուրբը խորանին առջեւ հրաւիրեց բոլոր ներկայ մանուկները, որոնք երեսուն եւ անցի էին թիւով, եւ կատարեց մանուկներու Օրհնութեան կարգը: Ամենայն Յայոց Վեհափառ Յայրապետի հրամանով մեր եկեղեցիներու մէջ Ծաղկազարդի տօնը հռչակուած է մանուկներու օր: Այս տարուան ձիթենիի ճիւղերը մեզմէ անկախ պատճառներով ուշացումով ստացանք Լուկանոյէն: Այդ առթիւ Յայր Սուրբը յայտարարեց որ ցաւօք այս տարուան ձիթենիի ճիւղերը Չատկական տօսին օրը պիտի օրհնուին եւ բաշխուին հաւատացեալներուն:

Ակագ Հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 17:30-ին, տեղի ունեցաւ Ուտնլուայի արարողութիւնը: Այս տարուան արարողութիւնը բացառիկ էր այն իմաստով որ Յայր Սուրբը 24 մանուկներու ոտքերը լուաց: Տեղապահ Յայր Սուրբին այստեղ 7 տարիներու ծառայութեան ընթացքին, առաջին անգամ էր այսքան մեծ թիւով մանուկներու մասնակցութիւնը: Ժամը 20:00-ին, տեղի ունեցաւ Խաւարման տխուր կարգը, Իսկ Ակագ Ուրբաթ՝ ժամը 18:00-ին, մեր խաչեալ Փրկչին Թաղման կարգը և Շաբթո՝ Ապրիլ 3-ին, ճրագալոյցի Ս. Պատարագը: Կիրակի, Ապրիլ 4-ին, հաւատացեալներու Խուռներամ մասնակցութեամբ, Տեղապահ Յայր Սուրբը հանդիսաւորապէս մատուցեց Սուրբ Յարութեան տօսի Պատարագը: Հակառակ երկրէն

ներս տիրող Քորոնա համաճարակի պետական խիստ արգելքներուն եւ սահմանափակումներուն, բոլոր ներկայ հաւատացեալները, 200 եւ անցի անձեր, հաղորդութիւն ստացան:

Պատարագի աւարտին Յայր Սուրբը շնորհաւորեց ներկայ հաւատացեալներուն Չատկական տօնը եւ փոխանցեց անոնց իր խօսքը Յայերէն եւ Ֆրանսերէն լեզուներով: Ապա կարդաց Ամենայն Յայոց Վեհափառ հայրապետին Չատկական Պատգամը: Ներկայ էր Չուփցերիոյ մօտ ՀՀ արտակարգ եւ լիազօր դեսպան՝ Անդրանիկ Յովհաննիսեանը իր ընտանիքի անդամներով: Պատարագի աւարտին եկեղեցական թափօրը *Այսօր Յարեալ* շարականի երգեցողութեամբ մեկնեցաւ Յայկական Կեդրոն՝ այնտեղ վերջին օրհնութիւնը կատարելու: Այս տարի բացառաբար, եկեղեցւոյ սատարելու նպատակով, մեր համայնքի եկեղեցատէր ու Լուիթեալ տիկիներ պատրաստած էին գանազան համեղ ճաշատեսակներ, որոնք Չատկական այս օրերուն վաճառուեցան, եկեղեցիին ապահովելով կոկիկ գումար մը: Այս առթիւ, եկեղեցւոյ Ծխական խորհուրդին եւ մեր անուկով կու գանք մեր խորին շնորհակալութիւնները յայտնելու բոլոր ծառայողներուն: ■

ԻՆՉ ԵՆ ՅԻՆԱՆՑ ՕՐԵՐԸ

Ինչպէս որ Չատիկէն առաջ ունինք 50 օրերու տրտմութեան եւ ապաշխարանքի շրջան մը, հաւատացեալը նախապատրաստելու համար եկեղեցական մեծագոյն այս տօսին, այնպէս ալ Չատիկէն յետոյ ունինք 50 օրերու հոգեւոր ուրախութեան շրջան մը, որը շարունակութիւնն է եւ երկարաձգումը Չատիկի սրբազան խորհուրդին եւ վայելքին: Յարութեան տօսին յաջորդող այս օրերը ծանօթ են տօնացոյցի մէջ որպէս ՅԻՆՈՒՔ ԿԱՄ ՅԻՆԱՆՑ ՕՐԵՐ՝ անուկով:

Յինուկքի արմատը՝ կամ եզակին պետք է ըլլայ ԻՆ բառը. եւ ենթադրութիւնը այն է, որ Յինուկք կը կշանակէ այն 9 յաջորդական Կիրակիները, որոնք կը սկսին Չատիկով եւ կը վերջանան Յարութեան առաջին Կիրակիով, որ կը յաջորդէ Հոգեգալուստին: Յատկանշական երեւոյթը այն է, որ այս շրջանին Սրբոց տօներ տեղի չեն ունենար, Չատիկէն մինչեւ Յարութեան առաջին Կիրակին երկարող ժամանակամիջոցի ընթացքին: Յինուկքը կը գործածուի Չատիկէն Հոգեգալուստ երկարող 50 օրերու շրջանին համար: Անոր առաջին 40 օրերը, որոնք կը յանգին Համբարձման տօսին, ամբողջութեամբ Լուիւրուած են Քրիստոսի յարութեան փառաբանութեան. ուրիշ խօսքով, քառասնօրեայ այս շրջանին ամէն մէկ օրը Կիրակի է, որոնց ընթացքին կ'երգուին Կիրակի օրերուն Լուիւրուած յատուկ շարականներ: ■

Պատրաստեց՝ Տէր Գուսան Վրդ. Ալճանեան

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ
ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch; www.centre-armenien-geneve.ch
Rédaction Maral Wurry

No. 52

ԽԱՂԵՐ

Նախ բառերը տեղադրեց՛ք խաչաբառին մեջ, յետոյ տուփիկներուն մեջ դրուած քիւերուն՝ 1-20, համապատասխանող տառերը կարգաւ տեղադրեց՛ք (առաջին տառերը գլխագիր) վարի բառակուսիներուն մեջ:

Պատրաստեց՛ Արփի Քնկրեան-Կանթարճեան

1 Մաղկազարդ
2 Ճրագալոյց
3 Ստեպղին
4 Ոսկրտայ
5 Ջատիկ
6 Տօն
7 Յարութիւն
8 Զատկաճճի
9 Քրիստոս
10 Ասագ Ռոբբաթ
11 Չարչարանք
12 Հակիր
13 Մեռելոց
14 Խաչկութիւն

1 2 3 4 5 6 4 7 8 2 9 8 10 3 11 9 12 9 13 6 14
15 2 16 17 9 8 13 է 7 8 2 18 19 20 17 17 1 2 3 4 5 6 4 3

«Վիստտովթ ողղիքիսմուչ է յոգղկսՕ ճնղճոյղ վ յոգղսուչ ոստովթ»

Պատրաստեց՛ Արարիկ Միզազաղ

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ

Գրեց՛ք ք անունները «Ձ» տառին մեջ գետեղուած նկարներուն:

Բանի՛ հատ «գ» տառ կրնաք հաշուել:

1000

:ւոի ստառ «ն» տուպ ՕԻ :սմոմպ 'եռոյ'իոլոմոնսլ 'հրսթոմսնճլ 'եռսլ 'եռսիղմ 'իոլոլոմոն 'տոգեծ 'ղոմոմոմ 'ճեմոլ

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ

Պատրաստեց՛ Ժագին Էրսնէ

Մէջտեղի տառերը միացնելով գտե՛ք պահուած բառը:

- 1) Զատիկը խորհրդանշող գոյնը
- 2) Գարունը խորհրդանշող գոյնը
- 3) Միշտ, շարունակ
- 4) Դպրոց
- 5) Կաղանդը խորհրդանշող ծառը
- 6) Մեր քիթին տակ կը գտնուի
- 7) Հաւուն ձագը
- 8) Մանկիկը անով կը քնացնեն
- 9) Դպրոցական տարեշրջանի աւարտին ուրախութեամբ կը դիմատրենք

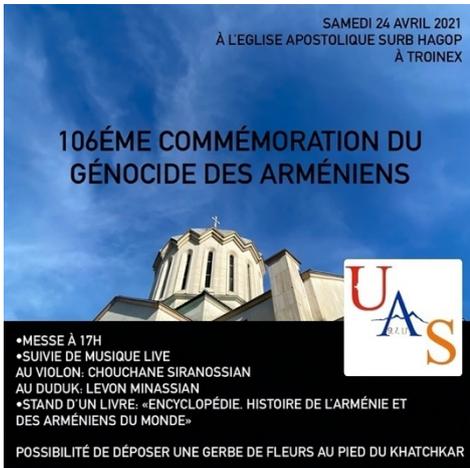
:«ԱՕ ռսճմրոյ» :նսսիոլոմոս 'սոսո 'իվտոսց 'ղոմճճ 'վղճճ 'ղոմոքմոի 'սմո 'Յոլոլոի 'սվրմոի

ԲԱՆ ԿԱԶՍԵԼ

Երջանակներուն մեջի տառերը միացնելով գտե՛ք պահուած բառերը:

:ժղճեմճ 'ժղճեմճ 'ժղմնմոի 'ժղճեծ 'ժղվոսլ 'ղճմրոլ

Dû au Coronavirus nos activités sont limitées. Nous vous invitons à garder un œil sur nos réseaux sociaux (*voir plus bas*) afin de rester informés de notre agenda.

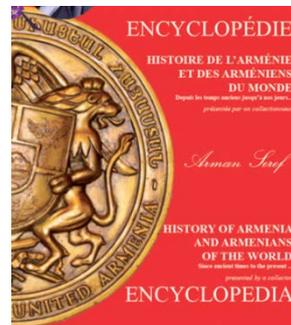

Commemoration du Genocide des Armeniens
24 Avril 2021

Chers compatriotes,
Cette année le devoir de mémoire est particulier, suite à la tragédie de 2020. Notre peuple vit une souffrance qui fait écho à nos profondes blessures. Nous savons que la musique est un élément de notre culture et qu'elle a toujours su nous relever à travers les siècles. Nous nous sommes retrouvés à l'église St-Hagop de Genève au son du doudouk de Lévon Minassian et du violon de Chouchane Siranossian, pour faire entendre notre cri pacifique du pied du Saleve jusqu'à l'Ararat, le samedi 24 avril à 17h.

Salon d'un Livre
24 Avril 2021

Avant la crise sanitaire, nous avons fait la rencontre du collectionneur Arman Seref qui a publié un ouvrage rassemblant les multiples éléments qui retracent l'histoire de l'Arménie et des Arméniens du monde. Son «encyclopédie» présente des billets de banque, médailles, pièces d'art et travaux d'architectes arméniens, mais aussi des hommes influents des époques variées. Ce 24 avril, nous avons tenu un stand avec son livre afin de vous le présenter. Une partie des recettes de ce livre sera versée en aide à la population d'Artsakh.

Prochain comité / Appel aux candidatures
Mai 2021

Nous vous informons que le mandat du comité actuel prend fin en juin prochain. L'UAS est donc à la recherche d'un **président et de conseillers pour former son prochain comité**. Œuvrer au sein du comité de l'UAS est un plaisir indescriptible et vous donnera l'opportunité de perpétuer nos traditions et notre culture à travers les générations, ceci avec le précieux soutien des bénévoles.

Parlez-en autour de vous, l'avenir de notre association en dépend. Le comité actuel est à votre disposition au 076 616 29 26.

Manifestation silencieuse
15 avril 2021

En simultanément avec les communautés arméniennes de Toronto, Paris, Rome, Houston, Sacramento, Montréal, NY, LA, Varsovie, Berlin, Hambourg et Erevan, la communauté arménienne de Genève a réclamé la libération des prisonniers de guerre devant l'Office des Nations Unies. Un nombre précis de compatriotes et amis des Arméniens ont été appelés pour porter des panneaux avec des messages qui appellent à une action urgente.

Retrouvez les photos sur notre compte Facebook (*voir ci-dessous*).

